

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ 2022

Επικαιροποίηση έως και 31-10-2022

(με αλφαβητική σειρά)

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΖΗΣΗΣ

Αιτιολογία δικαστικής απόφασης. Ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία. Πρέπει να προκύπτει ότι ελήφθησαν υπόψη όλα τα αποδεικτικά μέσα (***ΑΠ 757/2022***). **Αρκεί και ο κατ' είδος προσδιορισμός** (***ΑΠ 1218/2022, 1168/2022, 1097/2022, 1067/2022, 1053/2022, 1100/2022,, 959/2022, 935/2022, 908/2022, 791/2022, 780/2022, 726/2022,733/2022, 694/2022, 688/2022, 687/2022, 636/2022, 633/2022, 631/2022, 621/2022, 616/2022, 333/2022***).

Παραδεκτή η συμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό (***ΑΠ 1218/2022, 1168/2022, 1067/2022, 967/2022, 949/2022, 817/2022, 694/2022, 688/2022, 636/2022, 590/2022, 616/2022, 481/2022, 132/2022***) , δεν υπάρχει δε έλλειψη αιτιολογίας και όταν αυτή εξαντλείται σε επανάληψη του διατακτικού της απόφασης, το οποίο, όμως, **εκτός από τα τυπικά στοιχεία του κατηγορητηρίου**, περιέχει και πραγματικά περιστατικά, τόσο αναλυτικά και με τόση πληρότητα, ώστε να καθίσταται περιττή η διαφοροποίηση της διατύπωσης του σκεπτικού της (***ΑΠ 967/2022, 821/2022, 817/2022,733/2022, 687/2022, 633/2022, 621/2022, 413/2022, 333/2022***).

Αιτιολογία του δόλου. Η ύπαρξη του δόλου, δεν είναι κατ' αρχήν, αναγκαίο να αιτιολογείται ιδιαίτερω, διότι αυτός ενυπάρχει στη θέληση παραγωγής των πραγματικών περιστατικών, που συγκροτούν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος και εξυπακούεται ότι υπάρχει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, από την πραγμάτωση των περιστατικών αυτών, εκτός αν ο νόμος αξιώνει πρόσθετα στοιχεία για το αξιόποινο, όπως η γνώση ορισμένου περιστατικού (άμεσος δόλος) ή σκοπός επέλευσης ορισμένου πρόσθετου αποτελέσματος (στα εγκλήματα με υπερχειλή υποκειμενική υπόσταση) – (Α.Π. 1123/2020, Α.Π. 778/2020, Α.Π. 360/2020, Α.Π. 760/2020, Α.Π. 586/2020, Α.Π. 1634/2019).

Αιτιολογία του δόλου.- Ειδικά στη Βαρεία σωματική βλάβη, όπου προβλέπονται τρεις παραλλαγές αυτής ανάλογα με τον βαθμό υπαιτιότητας (i. δόλος οποιουδήποτε βαθμού για το βασικό έγκλημα και αμέλεια για το βαρύτερο αποτέλεσμα, ii. ενδεχόμενος ή άμεσος δόλος β' βαθμού για το βαρύτερο αποτέλεσμα και iii. άμεσος δόλος α' βαθμού – σκοπός για το βαρύτερο αποτέλεσμα) και, κατά συνέπεια, η εκάστοτε επιβλητέα ποινή διαβαθμίζεται ανάλογα με το είδος της υπαιτιότητας, κατά τα προεκτεθέντα, πρέπει να διευκρινίζεται **το είδος του δόλου** και να εκτίθενται με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα περιστατικά του άμεσου ή ενδεχόμενου δόλου, που κατευθύνεται στην παραγωγή της σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας άλλου (Α.Π. 1155/2005, Α.Π. 1395/2004), καθώς, επίσης, να αναφέρεται ότι το βαρύτερο αποτέλεσμα οφείλεται **σε αμέλεια** του υπαιτίου και να καθορίζεται με αναφορά συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών το είδος της αμέλειας που συνέτρεξε (ενσυνείδητη ή χωρίς συνείδηση) – (Α.Π. 674/2019, Α.Π. 718/2017, Α.Π. 1259/2015, Α.Π. 640/2013, Α.Π. 1220/2011, Α.Π. 989/2009). Γενικότερα, πρέπει να αιτιολογείται το είδος του δόλου και το είδος της αμέλειας για το βαρύτερο αποτέλεσμα, αφού είναι κρίσιμα για την επιμέτρηση της ποινής. (ΑΠ 1168/2022)

Αιτιώδης σύνδεσμος .Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με το επελθόν αποτέλεσμα, όταν αυτή, κατά την κοινή αντίληψη, είναι εκείνη που, από μόνη της ή μαζί με τη συμπεριφορά άλλου προσώπου, βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς το αποτέλεσμα. *(ΑΠ 624/2022, 1483/2019)*. **Στα δια παραλείψεως τελούμενα εγκλήματα**, θεωρείται ότι υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παράλειψης και του επελθόντος εγκληματικού αποτελέσματος στην περίπτωση, κατά την οποία, αν δεν είχε συντρέξει η αμελής συμπεριφορά (παράλειψη) του υπαιτίου, αν γινόταν δηλαδή η επιβεβλημένη ενέργεια, η οποία τελικά δεν έγινε, τότε με μεγάλη πιθανότητα, η οποία εγγίζει τα όρια της βεβαιότητας, θα αποτρεπόταν το συγκεκριμένο εγκληματικό αποτέλεσμα *(ΑΠ 624/2022, 1483/2019, ΑΠ 521/2017)*. Η κρατούσα στο ποινικό δίκαιο άποψη ακολουθεί τα πορίσματα **της θεωρίας του ισοδυνάμου των όρων**, υπό την παραλλαγή της ενεργού αιτίας, εν αντιθέσει προς τη θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας, η οποία επικρατεί όσον αφορά την αστική ευθύνη *(ΑΠ 632/2022, 939/2020, ΑΠ 35/2016)*.

Αλλοδαποί. Μεταφορά παρανόμως εισελθόντων αλλοδαπών στη χώρα. Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για **εκ κερδοσκοπίας** τέλεση του αδικήματος της μεταφοράς, χωρίς να είναι απαραίτητο να προσδιορίζεται το ύψος της αμοιβής, η οποία πάντως προκύπτει από την απολογία του κατηγορουμένου και συνίσταται στην εξασφάλιση έκπτωσης κατά την αγορά αυτοκινήτου *(ΑΠ 726/2022)*.

Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για **κατά συναυτουργία** και όχι απλή **συνέργεια** στην τέλεση του εγκλήματος από τον αναιρεσείοντα, ως συνοδηγό του προπορευόμενου αυτοκινήτου που διευκόλυνε τον οδηγό του αυτοκινήτου που μετέφερε τους αλλοδαπούς *(ΑΠ 780/2022)*.

Αναίρεση. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου δικαιούται να ασκήσει αναίρεση κατά οποιασδήποτε απόφασης, αθωωτικής ή καταδικαστικής, ή εκείνης που παύει οριστικά την ποινική δίωξη ή την κηρύσσει απαράδεκτη, οποιοσδήποτε ποινικού δικαστηρίου *(ΑΠ 1035/2022)*.

Η προθεσμία της αναίρεσης για **τον απόντα** κατηγορούμενο αρχίζει από τη νόμιμη επίδοση της απόφασης, αν αυτή είναι μεταγενέστερη της καταχώρισης της καθαρογραμμένης απόφασης στο ειδικό βιβλίο, χωρίς όμως να αρχίζει η προθεσμία αυτή, σε κάθε περίπτωση, πριν από την καταχώριση της απόφασης, όταν η καταχώριση αυτή ακολουθεί την επίδοση.

Αναίρεση.-Η προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως αναιρέσεως αρχίζει από την **καταχώριση** της αποφάσεως στο ειδικό βιβλίο που τηρείται από τη γραμματεία του ποινικού δικαστηρίου, ενώ τυχόν εκπρόθεσμη άσκησή του συγχωρείται μόνο, όταν στην έκθεση ασκήσεως του ενδίκου μέσου γίνεται επίκληση κατά τρόπο ορισμένο των περιστατικών, τα οποία συνιστούν την ανωτέρω βία ή το ανυπέρβλητο κώλυμα που κατέστησε αδύνατη την εμπρόθεσμη άσκηση, καθώς και των αποδεικνυόντων τα περιστατικά αυτά αποδεικτικών μέσων, άλλως η αναίρεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη. **Ως ανωτέρα βία** θεωρείται κάθε απρόβλεπτο και εξαιρετικό γεγονός, είτε αντικειμενικό είτε σχετικό με το πρόσωπο του δικαιούχου, το οποίο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν μπορούσε να αποτραπεί και με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως, ανυπέρβλητο δε κώλυμα θεωρείται εκείνο, το οποίο δεν οφείλεται οπωσδήποτε σε υπαιτιότητα του ασκούντος το ένδικο μέσο και δεν μπορούσε να υπερνικηθεί απ' αυτόν με κανένα τρόπο.

Η υποχρέωση του αρμοδίου υπαλλήλου γνωστοποίησης **του χρόνου καταχώρισης** της απόφασης στο ως άνω βιβλίο δεν υφίσταται, εφόσον δεν είχε γνωστοποιήσει αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης, ο συνήγορος που

εκπροσώπησε τον κατηγορούμενο στο δικαστήριο, τη διεύθυνση **του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου** (ΑΠ 816/2022, ΑΠ 526/2013, ΑΠ 1004/1998) .

Αναίρεση. Η εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων από το δικαστήριο της ουσίας δεν αποτελούν λόγο αναίρεσης, καθόσον, στην περίπτωση αυτή, υπό την επίφαση της έλλειψης αιτιολογίας, πλήττεται η περί τα πράγματα κρίση του δικαστηρίου, η οποία είναι αναίρετικώς ανέλεγκτη (Ολ.ΑΠ 1/2005, ΑΠ 631/2022, 332/2020, 301/2020, 1176/2017, 1315/2016, 972/2014, 787/2014, 389/2014).

Αναίρεση. Ο λόγος αναίρεσης που αναφέρεται, όχι στην προσβαλλομένη απόφαση, αλλά σε άλλη, με την οποία είχε σε προηγούμενο χρόνο αναβληθεί η εκδίκαση της υπόθεσης για τη δικάσιμο, κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη, είναι απαράδεκτος (ΑΠ 675/2022) .

Αναβολή. Η επικείμενη συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής συνιστά λόγο απόρριψης του αιτήματος αναβολής (ΑΠ 132/2022).

Η ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία απαιτείται για όλες τις αποφάσεις του δικαστηρίου. Επί αιτήματος **αναβολής** το δικαστήριο ερευνά αρχικά τη δυνατότητα διακοπής και στη συνέχεια αναβολής της δίκης μόνον αν οι επικαλούμενοι λόγοι είναι σοβαροί λόγοι υγείας ή συνιστούν ανώτερη βία (ΑΠ 907/2022).

Η ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία πρέπει να καλύπτει και τις παρεμπόπτουσες αποφάσεις, όπως η περί απόρριψης **του αιτήματος αναβολής** για κρείσσονες αποδείξεις απόφασης, διαφορετικά εμφιλοχωρεί απόλυτη ακυρότητα (ΑΠ 694/2022, 675/2022, 631/2022).

Ανθρωποκτονία από αμέλεια. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Η τυχόν **συντρέχουσα** συνυπαιτιότητα του παθόντος ή και τρίτου δεν αναιρεί την ύπαρξη αμέλειας του δράστη και την ποινική ευθύνη του εκτός αν αυτή συνετέλεσε αποκλειστικώς στο αποτέλεσμα που επήλθε, οπότε αίρεται ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ενέργειας ή της παραλείψεως του δράστη και του αποτελέσματος (202/2020). Αμέλεια. **Έλλειψη νόμιμης βάσης**, αν το δικαστήριο δεν διακρίνει ποιο είδος αμέλειας συνέτρεξε για την καταδίκη του κατηγορουμένου (ΑΠ 757/2022, 632/2022, 624/2022).

Αιτιώδης σύνδεσμος στα εγκλήματα που τελούνται με παράλειψη θεωρείται ότι υπάρχει μεταξύ της παράλειψης και του επελθόντος εγκληματικού αποτελέσματος στην περίπτωση, που, αν δεν είχε συντρέξει η αμελής συμπεριφορά (παράλειψη) του υπαιτίου, τότε με μεγάλη πιθανότητα (η οποία εγγίζει τα όρια της βεβαιότητας) θα αποτρεπόταν το συγκεκριμένο εγκληματικό αποτέλεσμα (ΑΠ 624/2022, 1483/2019). Η κρατούσα στο ποινικό δίκαιο άποψη ακολουθεί τα πορίσματα της θεωρίας του ισοδυναμίου των όρων, υπό την παραλλαγή της ενεργού αιτίας, εν αντιθέσει προς τη θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας, η οποία επικρατεί όσον αφορά την αστική ευθύνη (ΑΠ 632/2022, 939/2020, ΑΠ 35/2016).

Ανέγκλητη πράξη. Η κατάργηση **της εξωποινικής διάταξης** (για το χαρακτηρισμό ενός ακινήτου ως τουριστικού και άρα θεμελίωση δικαιώματος για επιχορήγηση από την ΕΕ) δεν καθιστά την πράξη της απάτης μη αξιόποινη (ΑΠ 821/2022).

Αντίκλητος. Αυτοδικαίως αντίκλητος ο πληρεξούσιος δικηγόρος του υποστηρίζοντος την κατηγορία που έχει διοριστεί νόμιμα και έχει γνωστοποιηθεί στην προδικασία ή στο ακροατήριο (ΑΠ 592/2022).

Απάτη. Υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Αρχή της αναδρομικότητας ουσιαστικού ποινικού νόμου. Αληθής η συρροή μεταξύ πλαστογραφίας και απάτης σε βαθμό κακουργήματος, καθώς στρέφονται κατά διαφορετικών εννόμων αγαθών και στοιχειοθετούνται από διαφορετικά περιστατικά **(ΑΠ 787/2022).**

Απάτη. Επιεικέστερες οι διατάξεις του νΠΚ. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Αδιάφορος ο χρόνος επέλευσης της περιουσιακής βλάβης. Δεν υπάρχει βλάβη όταν η ζημία που επήλθε από την απατηλή συμπεριφορά του εξαπατώντος ισοσταθμίζεται από μία ισάξια αντιπαροχή, η οποία περιήλθε στον εξαπατηθέντα από την πράξη, την οποία αυτός παραπείστηκε να τελέσει. Έτσι, στην περίπτωση, που κάποιος, προσκομίζοντας πλαστό πτυχίο επιτύχει να προσληφθεί σε δημόσια θέση, καίτοι δεν έχει τα νόμιμα προσόντα να καταλάβει τη θέση αυτή, η ζημιά του φορέα που τον προσέλαβε από την καταβολή σε αυτόν αποδοχών της θέσης που παράνομα κατέλαβε, ισοσταθμίζεται από την παροχή της εργασίας του, με συνέπεια να μην υφίσταται βλάβη, εκτός εάν το Δημόσιο ή το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου απέβλεπε στις ιδιαίτερες ικανότητες, γνώσεις και προσόντα του προσλαμβανομένου, όπως αυτές τεκμηριώνονταν με βάση το τυπικό προσόν, που έθεσε, ως τυπική προϋπόθεση, και το πλαστό πτυχίο παραπέμπει σε κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα, η παροχή εργασίας δε, ενόψει της φύσης της, απαιτεί κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα, διότι στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για «ισάξια αντιπαροχή». Αντίθετη άποψη, ότι προϋπόθεση για να ισοβαθμιστεί η παροχή εργασίας του εξαπατηθέντος με τις παροχές (μισθός) που έλαβε αυτός, αποτελεί, απαραίτητως, η νομιμότητα της αντιπαροχής, ήτοι η νομιμότητα της εργασίας, δεν μπορεί να γίνει δεκτή ενόψει και του άρθρου 904 του Α.Κ., σύμφωνα με το οποίο

παρέχεται δυνατότητα στον εργαζόμενο αναζήτησης μη καταβληθέντων (μισθών) για παρασχεθείσα εργασία και επί άκυρης σύμβασης εργασίας, συνακόλουθα δε και μη νόμιμης εργασίας, κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Κατ'εξακολούθηση τέλεση του αδικήματος (*ΑΠ 161/2022*).

Επιεικέστερη η διάταξη του νΠΚ, ως προς την ποινή, αλλά και διότι δεν τυποποιείται πλέον η διακεκριμένη μορφή του πλημμελήματος της απάτης με ιδιαίτερα μεγάλη ζημία (*ΑΠ 224/2022*).

Απάτη. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Κατ'εξακολούθηση τέλεση συντρέχει, αν κάθε επιζήμια για τον παθόντα πράξη είναι αποτέλεσμα χωριστής πλάνης του εξαπατηθέντος, που προκλήθηκε από χωριστή απατηλή συμπεριφορά του κατηγορουμένου. Αντίθετα, τελείται μία πράξη απάτης και όχι περισσότερες εξακολουθητικώς τελούμενες, όταν συνεπεία **της άπαξ** προκληθείσας πλάνης, ο εξαπατηθείς προβαίνει σε περισσότερες και σε διαφορετικούς χρόνους (διαδοχικές) επιζήμιες πράξεις. Όταν η εξαπάτηση είναι το αποτέλεσμα **της θετικής ενέργειας** της ψευδούς παράστασης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνεχίζεται με τη μορφή της παράλειψης άρσης της πλάνης του θύματος, ως ένα δήθεν έγκλημα μη γνήσιας παράλειψης. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στη μετατροπή κάθε στιγμιαίου εγκλήματος σε διαρκές και κάθε εγκληματική ενέργεια σε σύνθετη συμπεριφορά (ενέργειας και παράλειψης), που έχει ως συνέπεια η διάπραξή της να διαρκεί για όσο χρονικό διάστημα δεν επέρχονται ακόμη τα τελικά αποτελέσματά τους. Έτσι, σε περίπτωση που η πλάνη του θύματος και η περιουσιακή διάθεση, την οποία επιχειρεί, προκαλείται με θετική ενέργεια, η παράλειψη άρσης αυτής της διάθεσης είναι ποινικά αδιάφορη. **Συνακόλουθα**, επί απάτης, που συνεπάγεται περιοδικές καταβολές εκ μέρους του εξαπατηθέντος και η πλάνη του θύματος και η περιουσιακή διάθεση πραγματοποιήθηκε

με θετική ενέργεια, ήτοι με την άπαξ θετική απατηλή συμπεριφορά της παράστασης ψευδούς γεγονότος, ως αληθινού, δεν μπορεί να θεωρηθεί, ότι συνεχίζεται με τη μορφή του διαφορετικού υπαλλακτικού τρόπου της παρασιώπησης, ήτοι της παράλειψης ανακοίνωσης του αληθινού γεγονότος και με τη δημιουργία έτσι νέας πλάνης, κάθε φορά που εισπράττει το μισθό του, που όμως αυτή έχει ήδη επέλθει με την αρχική επιδειχθείσα απατηλή συμπεριφορά του, και να αποτελεί έτσι κατ' εξακολούθηση έγκλημα, αν δεν διαπράττεται κάθε φορά νέα αυτοτελής απάτη, με την πρόκληση νέας και διαφορετικής βλάβης στην περιουσία του παθόντος (ΟΛΑΠ 3/2019, ΑΠ 291/2022).

Ως περιουσία νοείται το σύνολο των οικονομικών αγαθών του προσώπου που έχουν χρηματική αξία, ενώ **ως βλάβη** νοείται η μείωση ή χειροτέρευση της περιουσιακής κατάστασης προσώπου, την οποία δεν αναιρεί η τυχόν ύπαρξη ενεργού αξίωσης του παθόντος για αποκατάσταση της ζημίας κατ' αυτού που την προκάλεσε, έστω και αν ο τελευταίος είναι απόλυτα αξιόχρεος, αφού για την ικανοποίηση της σχετικής αξίωσης απαιτείται δικαστικός αγώνας, ο οποίος συνιστά πάντοτε περιουσιακή βλάβη. **Η απειλή περιουσιακής ζημίας** θεωρείται βλάβη, όταν προκαλεί χειροτέρευση της κατάστασης που υπάρχει κατά την τέλεση της πράξης (ΑΠ 733/2022).

Απάτη με την επιβαρυντική περίπτωση του Ν 1608/1950. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποιο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. **Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές των εγκλημάτων της** απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2

και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προΐσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ, αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προΐσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προΐσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν και είναι **εικοσαετής (ΑΠ 1035/2022)**.

Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Ιδιώνυμο αδίκημα. Δεν κατέστη **ανέγκλητη πράξη**, αφού εξακολουθεί να τυπτοποιείται ως αδίκημα σε άλλη διάταξη νόμου. Στην περίπτωση της χρησιμοποίησης νόμιμα ληφθεισών επιχορηγήσεων, κατά παράβαση όμως των επιβαλλόμενων περιορισμών, δεν απαιτείται πράξη εξαπάτησης, αλλά αρκεί να έχει λάβει ο υπαίτιος νόμιμα επιχορήγηση και να την χρησιμοποιεί παραβιάζοντας τους προβλεπόμενους

περιορισμούς. **Διαχρονικό δίκαιο** . Η χρήση του ακινήτου για αστική μίσθωση, ενώ είχε επιχορηγηθεί για να χρησιμοποιηθεί ως τουριστικό ακίνητο, εμπίπτει στη νομοτυπική μορφή του εγκλήματος .

Η κατάργηση της **εξωποινικής διάταξης** (για το χαρακτηρισμό ενός ακινήτου ως τουριστικού και άρα θεμελίωση δικαιώματος για επιχορήγηση από την ΕΕ) δεν καθιστά την πράξη της απάτης μη αξιόποινη. (ΑΠ 821/2022).

Αποδεικτικά μέσα. Αρκεί να προκύπτει ότι το δικαστήριο συνεκτίμησε όλα τα μέσα και όχι μερικά (ΑΠ 817/2022, 787/2022).

Απόλυτη ακυρότητα. Επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία στη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υφίσταται όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του οι όροι της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης για την παράσταση στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της κατηγορίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 66 του Κ.Ποιν.Δ., όταν παραβιάσθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως και υποβολής της κατά το άρθρο 68 του ίδιου Κώδικα (ΑΠ 616/2022).

Απόλυτη ακυρότητα . Επέρχεται αν το δικαστήριο δεν προβεί σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων που επικαλούνται οι διάδικοι. Αυτό επιβάλλεται από την αρχή της δίκαιης δίκης, η παραβίαση της οποίας, πέραν της αναίρεσης για έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, επάγεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας κατά το άρθρο 171 παρ.1 εδ. δ` του Κ.Π.Δ (ΑΠ 1051/2022)..

Απόπειρα. Ίδιο το περιεχόμενο υπό τον προΐσχύσαντα και τον ισχύοντα ΠΚ. Αρχή εκτέλεσης στην απόπειρα είναι η πράξη με την οποία αρχίζει η πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, καθώς και εκείνη η ενέργεια που τελεί σε τέτοια συνάφεια και οργανικό δεσμό με την πράξη, ώστε θεωρείται, κατά την κοινή αντίληψη, τμήμα αυτής που αμέσως οδηγεί στην πράξη, αν από οποιονδήποτε λόγο δεν ανακοπεί (*ΑΠ 952/2022, 1288/2020*).

Απόπειρα. Στα εγκλήματα των οποίων ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης περιγράφεται αναλυτικά στο νόμο (όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της κλοπής ή της απάτης), το έγκλημα μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε απόπειρα μόνο όταν έχει πραγματωθεί, έστω και κατ' ελάχιστο, ένα τμήμα της αντικειμενικής του υπόστασης, ενώ για τα εγκλήματα των οποίων ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης δεν περιγράφεται στο νόμο (όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της ανθρωποκτονίας ή της σωματικής βλάβης), ο δράστης αρχίζει να εκτελεί την περιγραφόμενη στο νόμο πράξη ή παράλειψη, όταν έχει εξαπολύσει κατά του εννόμου αγαθού την ενέργεια, η οποία, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, είναι ικανή να επιφέρει την αξιόποινη βλάβη αν δεν ανακοπεί από άλλη πράξη του ίδιου ή τρίτου ή από επιγενόμενο τυχαίο γεγονός (*ΑΠ 635/2022*).

Αποπλάνηση παιδιού. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Η συναίνεση του ανηλίκου ή η παρ' αυτού πρωτοβουλία ή και πρόκληση δεν έχει σημασία (*ΑΠ 627/2022, 478/2020, ΑΠ 931/2012, 840/2011*).

Αρνητικοί της κατηγορίας ισχυρισμοί: δεν υφίσταται υποχρέωση του δικαστηρίου να απαντήσει αιτιολογημένα (*ΑΠ 780/2022, 726/2022, 310/2022, 132/2022*).

Όταν ο ισχυρισμός που προβάλλει κατηγορούμενος στην πραγματικότητα συνιστά άρνηση της κατηγορίας, τότε το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει ούτε πολύ περισσότερο (έχει υποχρέωση) να διαλάβει στην απόφασή του ειδική αιτιολογία γι' αυτόν (*ΑΠ 616/2022, 719/2019*).

Αρχή της αναλογικότητας Ένα μέτρο που προβλέπεται από διάταξη νόμου ως κύρωση για παράβαση διατάξεως αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας, όταν από το είδος του ή τη φύση του είναι προδήλως ακατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ή όταν οι δυσμενείς συνέπειες του μέτρου τελούν σε προφανή δυσαναλογία ή υπερακοντίζουν τον επιδιωκόμενο σκοπό. **Τα υπερασπιστικά δικαιώματα** του εκζητουμένου (δίκαιης δίκης, μη αυτοενοχοποίησης), δεν μπορεί να ελέγχονται από το Κράτος που εκτελεί το Ευρωπαϊκό Ενταλμα Σύλληψης, αλλά εμπίπτει στον έλεγχο των δικαστικών αρχών του κράτους που ζήτησε την έκδοσή του, δηλαδή η παροχή δυνατότητας ασκήσεως ή η παραβίαση αυτών των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του εκζητουμένου προσώπου, ως κατηγορουμένου, μετά την παράδοσή του στο κράτος που εξέδωσε το ΕΕΣ, εναπόκειται στο τελευταίο (*ΑΠ 427/2022*).

Αρχή αναλογικότητας. Εφαρμόζεται **και στην επιμέτρηση της ποινής** (ΑΠ *726/2022*).

Αρχή της άπαξ άσκησης ενδίκου μέσου. Δεν επιτρέπεται δεύτερη αίτηση αναιρέσεως κατά της ίδιας απόφασης, από τον ίδιο διάδικο, ανεξάρτητα αν αυτή που ασκήθηκε προηγουμένως απορρίφθηκε ως αβάσιμη, απαράδεκτη ή ανυποστήρικτη, αφού ο νόμος δεν διακρίνει. Ως κριθέν ένδικο μέσο νοείται και το απορριφθέν ως απαράδεκτο (*ΟΛΑΠ 1/2000, 701/2022, ΑΠ 329/2022*).

Αρχή της επιείκειας. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., εκτός εάν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ' του Κ.Ποιν.Δ.(ΑΠ 417/2020). Έννοια **δίκαιης δίκης**, από την οποία απορρέει το τεκμήριο της αθωότητας και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας (**ΑΠ 757/2022**).

Αρχή της επιείκειας. Η παραβίαση της αρχής της επιείκειας, η οποία απορρέει από το τεκμήριο αθωότητας και επιβάλλει στο δικαστήριο, εν αμφιβολία, να αποφανθεί υπέρ του κατηγορουμένου, επάγεται, εκτός από την αναίρεση της απόφασης για έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης **αιτιολογίας, απόλυτη ακυρότητα** της διαδικασίας (**ΑΠ 789/2022**).

Ασελγής πράξη είναι όχι μόνον η συνουσία και η παρά φύση ασέλγεια, αλλά και η ψαύση και οι θωπείες των γεννητικών οργάνων ή άλλων απόκρυφων μερών του σώματος, η επαφή των γεννητικών οργάνων του δράστη στα γεννητικά όργανα του ανήλικου, η προστριβή του γεννητικού μορίου του στο σώμα του θύματος, ο εναγκαλισμός και ο ασπασμός στο πρόσωπο και το σώμα του παιδιού, εφόσον κατατείνουν στη διέγερση ή ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη.

Στον όρο «**γενετήσια πράξη**» περιλαμβάνεται η συνουσία και άλλες πράξεις με την ίδια βαρύτητα από πλευράς προσβολής του εννόμου αγαθού της γενετήσιας ελευθερίας, όπως είναι η «παρά φύσιν συνεύρεση...». Πράξεις με έντονο γενετήσιο

και ηδονιστικό χαρακτήρα, όπως είναι η ψαύση και οι θωπείες των γεννητικών οργάνων του ανηλίκου, οι οποίες κατατείνουν στην διέγερση και γενετήσια ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη και την προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας του θύματος, θεωρούνται γενετήσιες πράξεις κατά το νέο ΠΚ. Ο όρος της «γενετήσιας πράξης» δεν παρεκκλίνει ουσιωδώς από τον προαναφερθέντα ορισμό της «ασελγούς πράξης», όπως ερμηνευόταν, υπό την αυστηρή της εκδοχή, από τη μέχρι τώρα νομολογία των δικαστηρίων στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας (*ΑΠ 627/2022, 478/2020, ΑΠ 715/2020*).

Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Ειδική και εμπειριστατωμένη **αιτιολογία** της απόρριψης των αυτοτελών ισχυρισμών απαιτείται μόνο εφόσον αυτοί προβάλλονται κατά τρόπο σαφή και ορισμένο (*ΑΠ 1097/2022, 1053/2022, 1051/2022, 791/2022, 694/2022, 688/2022, 631/2022, 590/2022*), με όλα δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία είναι αναγκαία κατά την οικεία διάταξη για τη θεμελίωση τους. Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί ύπαρξης **δεδικασμένου** (*ΑΠ 821/2022, 721/2022*). Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί **ενάσκησης δικαιώματος**, κατ'άρθρο 20 ΠΚ (*ΑΠ 631/2022*). Αυτοτελής ο ισχυρισμός **περί πραγματικής πλάνης** (*ΑΠ 1053/2022, 688/2022*)

Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Έννοια. Πρέπει να προβάλλονται **παραδεκτώς και ορισμένως**. Η πρόταση του εισαγγελέα επί της ενοχής εμπεριέχει και την πρότασή του για απόρριψη των αυτοτελών ισχυρισμών και δεν προκαλείται ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, από την παράλειψη του εισαγγελέα να προτείνει ειδικώς επ'αυτών (*ΑΠ 310/2022*).

Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Τέτοιοι αυτοτελείς ισχυρισμοί, η απόρριψη των οποίων πρέπει να αιτιολογείται ιδιαίτερα, είναι και ο ισχυρισμός **περί εκουσίας υπαναχώρησης** από μη πεπερασμένη από πείρα (αρ. 44 παρ. 1 ΠΚ), καθώς και οι

ισχυρισμοί του κατηγορουμένου περί συνδρομής στο πρόσωπο του ελαφρυντικών περιστάσεων (ΑΠ 791/2022, 635/2022).

Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Η μη απάντηση του δικαστηρίου σε αυτοτελή ισχυρισμό συνιστά **έλλειψη ακρόασης** κατά το άρθρο 170 παρ. 2 ΚΠΔ, που επιφέρει σχετική ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο και στοιχειοθετεί το λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Β` ΚΠΔ, ενώ, όταν δεν αιτιολογείται ειδικά η απόρριψη αυτοτελούς ισχυρισμού, στοιχειοθετείται ο λόγος αναίρεσης από το **άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ` ΚΠΔ** (ΑΠ 290/2022).

Αυτοτελής ισχυρισμός του κατηγορουμένου, ο οποίος περιλαμβάνεται σε έγγραφο υπόμνημα που δόθηκε στον διευθύνοντα τη συζήτηση και καταχωρίστηκε στα πρακτικά, θεωρείται ότι έχει προβληθεί παραδεκτώς, **εφόσον από τα ίδια τα πρακτικά προκύπτει, ότι έγινε και προφορική ανάπτυξη του κατά τα ουσιώδη στοιχεία της νομικής και πραγματικής θεμελίωσής του.** Διαφορετικά, ο ισχυρισμός αυτός θεωρείται ότι δεν έχει προβληθεί παραδεκτώς και το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει σε αυτόν, και συνεπώς ούτε και να αιτιολογήσει ειδικώς την απόρριψή του (ΟΛΑΠ 2/2005, ΑΠ 1067/2022, 617/2021, 552/2020).

Αυτόφωρο αδίκημα και κατ'εξακολούθηση έγκλημα. Εφόσον για την τελευταία από τις μερικότερες πράξεις, συντρέχουν τα στοιχεία του αυτοφώρου εγκλήματος, μπορεί να ακολουθηθεί η αυτόφωρη διαδικασία για όλες τις μερικότερες πράξεις, καθώς, λόγω της ενότητας του δόλου, το κατ'εξακολούθηση έγκλημα αυτό δικάζεται ως ενιαία πράξη, ενώ και στην επ' αυτοφώρω διαδικασία διασφαλίζονται, και δεν παραβιάζονται τα υπερασπιστικά δικαιώματα του εκάστοτε κατηγορουμένου, σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. (ΑΠ 675/2022, 470/2011).

Βαριά σωματική βλάβη. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. **Διαχρονικό δίκαιο.** Η βαρεία μη σκοπούμενη σωματική βλάβη, μετά την τροποποίηση με το Ν 4855/2021, αφενός μεν στην παρ. 1 τυποποιήθηκε πάλι ως έγκλημα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο, κατ' άρθρο 29 του νέου Π.Κ., αν το βαρύτερο αποτέλεσμα αποδίδεται σε αμέλεια του υπαιτίου, αφετέρου δε στην παρ. 2 τιμωρείται με βαρύτερη (πλημμεληματική) ποινή, όταν το βαρύτερο αποτέλεσμα αποδίδεται σε ενδεχόμενο ή άμεσο δόλο β' βαθμού του υπαιτίου (βλ. **και Αιτιολογική Έκθεση**, άρθρο 66 του ν. 4855/2021,). Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι **η ευμενέστερη** για τον υπαίτιο διάταξη είναι η ενδιάμεση, ισχύσασα από 01-07-2019 έως 11-11-2021, αφού αν το βαρύτερο αποτέλεσμα αποδίδεται σε αμέλεια του υπαιτίου, αυτός τιμωρείται στα πλαίσια του άρθρου 309 νέου Π.Κ. (φυλάκιση έως 3 έτη ή χρηματική ποινή), ενώ αν αυτό αποδίδεται σε ενδεχόμενο ή άμεσο δόλο β' βαθμού του δράστη, αυτός τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους (**ΑΠ 1168/2022**).

Βιασμός. Υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα. Ευμενέστερες οι διατάξεις του άρθρου 336 του νΠΚ, καθώς ως μέσο τέλεσης του εγκλήματος διατηρείται μεν η σωματική βία, ωστόσο εξειδικεύεται το περιεχόμενο της απειλής, η οποία δεν αρκεί να αφορά σπουδαίο και άμεσο εν γένει κίνδυνο, αλλά σοβαρό και άμεσο κίνδυνο για τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα. (**ΑΠ 635/2022**).

Γενετήσια πράξη. Στην έννοια αυτή περιλαμβάνεται η συνουσία, καθώς και άλλες πράξεις με την ίδια, από πλευράς προσβολής του εννόμου αγαθού της γενετήσιας ελευθερίας, βαρύτητα, όπως είναι, ενδεικτικά, η «παρά φύσιν» συνεύρεση, ο ετεροαυνανισμός, η πεολειξία, η αιδιολειξία, ο ετεροαυνανισμός ή η χρήση υποκατάσταστων μέσων, αλλά και κάθε πράξη με έντονο γενετήσιο και ηδονιστικό

χαρακτήρα, που κατατείνει στη διέγερση και ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του και η οποία προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών, αλλά και την ακώλυτη γενετήσια εξέλιξη του παθόντος, όχι όμως μια ήσσονος σημασίας ερωτική πράξη (όπως στιγμιαίος εναγκαλισμός και ασπασμός) (ΑΠ 635/2022).

Δεδικασμένο. Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί ύπαρξης δεδικασμένου. Ταυτότητα πράξης υφίσταται, όταν το αντικείμενο της νέας δίωξης είναι η ίδια αξιόποινη πράξη ως προς τα πραγματικά περιστατικά (ίδιος χρόνος και τόπος τέλεσης ιστορικών γεγονότων) και προκύπτει μόνο από το διατακτικό και όχι από τις αιτιολογίες των αποφάσεων (ΑΠ 721/2022).

Το δεδικασμένο **δεν** εκτείνεται **στους αυτοτελείς ισχυρισμούς**, όπως οι ελαφρυντικές περιστάσεις (ΑΠ 1051/2022).

Δήλωση συνέχισης, κατ'άρθρο 464 νΠΚ. Εάν είχε υποβληθεί **έγκληση** από τον παθόντα ενόσω ίσχυε ο ΠΠΚ, **δεν** απαιτείται η υποβολή, απλής άλλωστε, δήλωσης συνέχισης, κατ'άρθρο 464 νΠΚ (ΑΠ 817/2022).

Δήμευση. Η δήμευση ως **μέτρο ασφαλείας** είναι α) υποχρεωτική, β) επιβάλλεται και χωρίς καταδίκη ορισμένου προσώπου, γ) επιβάλλεται υπό προϋποθέσεις και κατά των κληρονόμων, δ) επιβάλλεται υποχρεωτικά κατά παντός τρίτου κατόχου και ε) επιβάλλεται υποχρεωτικά μόνον αν από τα κατασχεθέντα αντικείμενα προκύπτει κίνδυνος δημόσιας τάξης, με την έννοια όχι μόνον του κινδύνου επανάληψης αξιόποινων πράξεων, αλλά και του κινδύνου της δημόσιας υγείας, της κοινής ειρήνης, της ασφάλειας ή της δημόσιας πίστης (ΑΠ 818/2022, 1244/2018).

Η δήμευση του άρθρου **16 Ν. 2168/1993** αποτελεί **μέτρο ασφαλείας** και επιβάλλεται υποχρεωτικά, καθώς ο νόμος θέσπισε ένα τεκμήριο απόλυτης επικινδυνότητας των όπλων για τη δημόσια τάξη, το οποίο δεν μπορεί να ανατραπεί με μόνη την επίκληση των συνοδευτικών περιστάσεων κατοχής του όπλου, που μειώνουν τον κίνδυνο προσβολής εννόμων αγαθών, παρά μόνο όταν από τον ίδιο το νόμο ισχύει αντίθετο τεκμήριο έλλειψης κινδύνου, όπως όταν μετά την κατάσχεση και πριν από την απόφαση δήμευσης εκδίδεται άδεια από την αρμόδια αρχή **(ΑΠ 818/2022)**.

Δικαστικά Έξοδα.- Ψευδής καταμήνυση. -580 νΚΠΔ, 585 πΚΠΔ –Η κρίση του εισαγγελέα πρωτοδικών, κατά **την αρχειοθέτηση** της σχετικής μήνυσης, περί απαλλαγής του μηνυτή από την καταβολή δικαστικών εξόδων κατά τη διάταξη του άρθρου 585 του προϊσχύσαντος ΚΠΔ, , **δεν δεσμεύει** το Δικαστήριο ως προς τη **μη ύπαρξη δόλου** στο πρόσωπο του κατηγορουμένου **για ψευδή καταμήνυση (ΑΠ 621/2022, 241/2015)**.

Δίκαιη δίκη. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., εκτός εάν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ΄ του Κ.Ποιν.Δ.(ΑΠ **417/2020**). Έννοια δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει το **τεκμήριο της αθωότητας** και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας **(ΑΠ 757/2022)**.

Έννοια δίκαιης δίκης. Η πολιτεία, μέσω των οργάνων της, οφείλει να απαντά **σε όλα τα επιχειρήματα του κατηγορουμένου** και να εξετάζονται αυτά κατά τρόπο

πραγματικό από το Δικαστήριο, δηλαδή το Δικαστήριο να προβαίνει σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων, που επικαλούνται **οι διάδικοι (ΑΠ 733/2022)**.

Διόρθωση απόφασης. Αρμόδιος ο ΑΠ να προβεί στη διόρθωση ή συμπλήρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, επί άσκησης αναίρεσης που δεν απορρίφθηκε ως απαράδεκτη, **μόνο εφόσον υπεισέρχεται στην έρευνα των αναιρετικών λόγων**. Αν όμως η διόρθωση ή η συμπλήρωση αφορά κεφάλαιο της απόφασης που δεν προσβάλλεται με την αναίρεση, αρμόδιο είναι το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, στο οποίο και ο ΑΠ παραπέμπει την υπόθεση **(ΑΠ 432/2022, 132/2022)**.

Διπλή μείωση της ποινής, κατ'άρθρο 85 ΠΚ. Δεν είναι υποχρεωμένο το δικαστήριο να αναφέρει στην απόφασή του το ποσοστό μείωσης της ποινής με την καθεμία ελαφρυντική περίπτωση που αναγνωρίζει στον κατηγορούμενο, εφόσον η ποινή που επιβλήθηκε ήταν εντός των ορίων, όπως αυτά διαμορφώνονται από το νόμο (επιβλήθηκε φυλάκιση 2 ετών με πλαίσιο ποινής φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών έως κάθειρξη έξι (6) ετών) **(ΑΠ 413/2022)**.

Δόλος. Αιτιολόγηση του δόλου μόνο αν αξιώνονται πρόσθετα στοιχεία, όπως η εν γνώσει τέλεση της πράξης **(ΑΠ 787/2022)**.

Έγγραφο : Η λήψη υπόψη από το δικαστήριο εγγράφου, μη αναγνωσθέντος στην κύρια διαδικασία, προκαλεί απόλυτη ακυρότητα (171 παρ. 1 δ) **εκτός αν** το έγγραφο αποτελεί στοιχείο του κατηγορητηρίου ή αποτελεί υλικό αντικείμενο του εγκλήματος ή είναι διαδικαστικό έγγραφο ή αναφέρεται ιστορικά ή διηγηματικά στην απόφαση ή

προκύπτει από άλλο αποδεικτικό μέσο (ΑΠ 529/2022), διότι, στην περίπτωση αυτή, γνωρίζει ο κατηγορούμενος την κατηγορία, προκειμένου να αντιτάξει την υπεράσπιση του κατ' αυτής και κατ' ακολουθίαν το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών και μπορούσε, αν το ήθελε, να ασκήσει τα κατ' άρθρο 358 δικαιώματά του (*ΑΠ 100/2022, 1378/2020, 585/2020, 410/2020, 310/2019*).

Η λήψη υπόψη και η συνεκτίμηση από το δικαστήριο της ουσίας, ως αποδεικτικού στοιχείου, εγγράφου που **δεν αναγνώσθηκε** κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, συνιστά απόλυτη ακυρότητα, **διότι έτσι παραβιάζεται η αρχή της προφορικότητας** και το δικαίωμα του κατηγορουμένου να προβαίνει σε δηλώσεις, παρατηρήσεις και εξηγήσεις σχετικά με το αποδεικτικό μέσο. Αν δεν αναφέρεται το συγκεκριμένο έγγραφο στα πρακτικά, προκύπτει όμως από το σκεπτικό της απόφασης και από το όλο περιεχόμενο της, ότι το έγγραφο αναγνώσθηκε, πληρούται ο σκοπός των ανωτέρω διατάξεων και δεν ιδρύεται ο ως άνω λόγος αναίρεσης (*ΑΠ 694/2022, 628/2020*)

Εισαγγελέας. Η **πρόταση του εισαγγελέα επί της κατηγορίας** στο τέλος, μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας, όταν ζητεί την ενοχή του κατηγορουμένου, **εμπεριέχει** οπωσδήποτε και την πρότασή του για απόρριψη των αυτοτελών ισχυρισμών του κατηγορουμένου και η παράλειψή του να προτείνει ειδικώς επί των προβληθέντων αυτοτελών ισχυρισμών του κατηγορουμένου καλύπτεται με τη συνολική του πρόταση επί της ενοχής και δεν δημιουργείται καμία ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο (*ΑΠ 780/2022, 1190/2016*).

Εκβίαση. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Ο σκοπός του δράστη να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος (**υπερχειλής δόλος**) είναι ανεξάρτητος της

επίτευξης ή μη οφέλους, ενώ τέτοιος σκοπός υπάρχει, όταν ο υπαίτιος γνωρίζει ότι το περιουσιακό όφελος που επιδιώκει δεν αποτελεί αντικείμενο νόμιμης απαίτησης, καθώς επίσης και όταν στη συγκεκριμένη περίπτωση η εφαρμογή του μέσου της βίας ή της απειλής προς πραγμάτωση νόμιμης απαίτησης αποδοκιμάζεται από το δίκαιο, εμφανιζόμενη ως άξια μομφής. Ειδικότερα, πρέπει το επιδιωκόμενο όφελος να είναι «παράνομο», δηλαδή να μην αποτελεί νόμιμη απαίτηση του δράστη ή του άλλου και να τελεί σε σχέση υλικής αντιστοιχίας με την επελθούσα περιουσιακή ζημία, έτσι ώστε να αποτελεί αυτό την αντίστροφη όψη της ζημίας (ΑΠ 952/2022, 928/2010, ΑΠ 1209/2007).

Εκπροσώπηση αναιρεσιώντος. Ο διορισμός παρέχει στο συνήγορο την εξουσία να εκπροσωπεί το διάδικο σε όλες τις διαδικαστικές πράξεις που αφορούν τη συγκεκριμένη ποινική υπόθεση, εκτός αν η πληρεξουσιότητα παρέχεται για ορισμένες μόνον από τις πράξεις αυτές . Απορριπτό το αίτημα της αναβολής, που υποβάλλεται από δικηγόρο, προκειμένου να προσκομίσει εξουσιοδότηση του κατηγορουμένου προς εκπροσώπησή του, **λόγω επικείμενου κινδύνου παραγραφής**. Απόρριψη της αναίρεσης ως ανυποστήρικτης λόγω μη εκπροσώπησης του αναιρεσιώντος ενώπιον του Αρείου Πάγου (ΑΠ 721/2022).

Ελαφρυντικές περιστάσεις. Ειλικρινής μεταμέλεια. Μετέπειτα καλή συμπεριφορά. Πρότερος σύννομος βίος.

Πρότερος σύννομος βίος η ύπαρξη του λευκού ποινικού μητρώου συνιστά αναμφίβολα ένα ισχυρό (μαχητό) τεκμήριο προηγούμενης σύννομης ζωής, ωστόσο δεν αποτελεί το μοναδικό κριτήριο για την ουσιαστική αξιολόγηση του βίου ως

σύννομου, αφού η σύννομη ζωή δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο, αλλά με τον πραγματικό σεβασμό των εννόμων αγαθών στον καθημερινό βίο (*ΑΠ 949/2022, 49/2022*).

Ο **σύννομος βίος** δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο, το οποίο απλά συνεκτιμάται, αλλά με την από πεποίθηση υποταγή στη νομιμότητα ως προς όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητάς του, κατάσταση που δεν εξασφαλίζεται με την ανυπαρξία καταδίκης του για αξιόποινη πράξη, αλλά και από τον σεβασμό και την τήρηση αστικών κανόνων, ώστε το έγκλημα που έχει τελέσει ο δράστης να εμφανίζεται ως εξαίρεση σε αυτή τη σταθερή στάση της ζωής του, ως δυσάρεστη έκπληξη, ως γεγονός που ουδείς περίμενε από τον συγκεκριμένο δράστη (*ΟΛΑΠ 2/2022, ΑΠ 935/2022*).

Συνακόλουθα αν κάποιος παραβιάζει ή δεν σέβεται, **αστικούς κανόνες** η συνδρομή στο πρόσωπό του της εν λόγω ελαφρυντικής περίπτωσης δεν έχει έρεισμα στο νόμο, το δε **λευκό ποινικό μητρώο** απλά **συνεκτιμάται** από το Δικαστήριο στα πλαίσια που ορίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 177 και 178 ΚΠΔ, για τον σχηματισμό της δικανικής του κρίσης για την ύπαρξη του σύννομου βίου προκειμένου να αποφανθεί επί του αυτοτελούς αυτού ισχυρισμού (*ΑΠ 1097/2022*).

Έννοια της ελαφρυντικής περίπτωσης της **ειλικρινούς μεταμέλειας**. Δεν πρέπει να γίνεται προσχηματικά και δεν αρκεί η απλή έκφραση συγγνώμης ή η ομολογία για την τέλεση της πράξης. Έννοια της ελαφρυντικής περίπτωσης της μετέπειτα καλής συμπεριφοράς. Προϋποθέτει επίκληση και απόδειξη θετικής ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς του υπαιτίου, ως αποτέλεσμα πραγματικής επίγνωσης από αυτόν των συνεπειών της πράξης του και σταθερού εναρμονισμού του προς τις επιταγές της έννομης τάξης και δεν εννοείται ως παθητική καλή διαγωγή ή μόνον ως απουσία

παραβατικότητας αλλά περιλαμβάνει και την θετική δραστηριότητα του υπαιτίου, η οποία εκδηλώνεται αυτοβούλως και όχι ως αποτέλεσμα φόβου ή καταναγκασμού. Απαιτείται ηθική και ψυχική μεταστροφή, αλλά δεν ταυτίζεται με την απαίτηση για μία εξαιρετική υπερδιακεκριμένη καλή συμπεριφορά (ΑΠ 791/2022, 416/2022) .

Άρθρο 85 παρ. 2 ΠΚ : για να εφαρμοστεί η διάταξη αυτή πρέπει να συνδυάζεται **με κάποιο άλλο λόγο μείωσης ποινής ή ελαφρυντική περίπτωση.** Έλλειψη νόμιμης βάσης. Ορθή και αιτιολογημένη απόρριψη των ελαφρυντικών περιστάσεων, καθώς η ομολογία της κατηγορουμένης μετά παρέλευση 13 μηνών από την τέλεση της ληστείας και των δύο ανθρωποκτονιών συνιστούσε προσπάθεια μείωσης της αληθινής εγκληματικής της δραστηριότητας, για την οποία δεν ζήτησε ούτε συγγνώμη στο ακροατήριο, περαιτέρω δε η επικαλούμενη από αυτήν μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά οφειλόταν στην προσπάθειά της για μείωση της ποινής της και σωματική αδυναμία να αντιπαρατεθεί με τις συγκροτούμενες της και το προσωπικό του καταστήματος κράτησης, χωρίς να έχει δείξει οποιαδήποτε μεταμέλεια για τα ανυπεράσπιστα και ηλικιωμένα θύματά της, ενώ προσπάθησε να αποδομήσει την κατηγορία σε βάρος της (ΑΠ 416/2022).

Ειλικρινής μετάνοια. Για τη θεμελίωση της ελαφρυντικής αυτής περίπτωσης απαιτείται αληθινή και θετική ψυχοβουλευτική μεταστροφή του υπαιτίου προς την έννομη τάξη και την πλευρά του παθόντος, η οποία προϋποθέτει, κατ' ελάχιστο, την ειλικρινή ομολογία τέλεσης της πράξης και η οποία πρέπει να εκδηλώνεται με συγκεκριμένο τρόπο και σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, ενώ απαιτείται ο υπαίτιος να έχει επιδιώξει με συγκεκριμένο τρόπο να άρει ή να μειώσει τις συνέπειες της πράξης του. Δεν συνιστά ειλικρινή μετάνοια η απλή δήλωση συγγνώμης από τον δράστη ή η καλή διαγωγή αυτού ή η δήλωση ομολογίας της πράξης κατά τη διεξαγωγή της δίκης ή η παράδοσή του στις αρμόδιες αρχές μετά την πράξη (ΑΠ 716/2020). Η ομολογία

της πράξης και η καλή διαγωγή στο ΚΚ δεν συνιστούν ειλικρινή μετάνοια (ΑΠ 959/2022).

Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά απαιτείται συγκεκριμένη, μετά την πράξη, θετική προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική συμπεριφορά, η οποία να είναι ενδεικτική όχι μόνο της έλλειψης παραβατικότητας, διότι σε τέτοια περίπτωση αυτός που δεν τέλεσε κάποια αξιόποινη πράξη μετά την αποκάλυψη της παράνομης δραστηριότητάς του, θα είχε εξασφαλισμένη την αναγνώριση της ελαφρυντικής αυτής περίπτωσης, αλλά ατόμου, το οποίο αποτίναξε το παρελθόν και άλλαξε τρόπο ζωής, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει, όταν εξακολουθεί να ζει όπως και πριν, με εξαίρεση την παραβίαση των νόμων και ιδιαίτερα του Ποινικού Κώδικα (ΑΠ 28/2021, ΑΠ 23/2020, ΑΠ 20/2020). Η έλλειψη παραβατικότητας και η επαγγελματική δραστηριότητα δεν αρκούν για τη θεμελίωση αυτής της ελαφρυντικής περίπτωσης (ΑΠ 49/2022).

Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά. Προϋποθέτει επίκληση και απόδειξη θετικής ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς του υπαιτίου, με κριτήριο τη στάση του μέσου συνετού και νομοταγούς πολίτη, για σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την αξιόποινη πράξη, ως αποτέλεσμα πραγματικής επίγνωσης από αυτόν των συνεπειών της πράξης του και σταθερού εναρμονισμού του προς τις επιταγές της έννομης τάξης, ακόμα και κατά την κράτησή του, ενώ δεν αρκεί η καλή και συνήθης συμπεριφορά, αλλά απαιτούνται πραγματικά περιστατικά θετικά και δηλωτικά της αρμονικής κοινωνικής διαβίωσης από τα οποία να προκύπτει σαφής μεταστροφή του χαρακτήρα του και μάλιστα για μεγάλο χρονικό διάστημα (ΑΠ 1097/2022, 1051/2022, 949/2022, 983/2020).

Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά. Για το παραδεκτό του σχετικού ισχυρισμού και τη θεμελίωσή του στη διάταξη αυτή απαιτείται η επίκληση συγκεκριμένων

περιστατικών καλής συμπεριφοράς του κατηγορουμένου για σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα από την τέλεση της πράξεως, μέχρι το χρόνο της επίκλησής του (ΑΠ [726/2022](#), [527/2020](#)), έχοντας αντιληφθεί τις επιπτώσεις της αξιόποινης πράξεως του και απέχοντας για σχετικά μεγάλο διάστημα, από οποιασδήποτε φύσης επιλήψιμη ενέργεια και συμπεριφορά. Η καλή συμπεριφορά εντός του ΚΚ και η πραγματοποίηση ημερομισθίων δεν αρκούν ([ΑΠ 780/2022](#)).

■ Η συνήθης **καλή συμπεριφορά και η μορφωτική ανέλιξη** του αναιρεσείοντος μέσα στη φυλακή δεν αποτελούν αυθεντική μαρτυρία για την ψυχική και ηθική μεταστροφή του ([ΑΠ 627/2022](#)).

Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της ποινικής διαδικασίας. Μόνη η πάροδος σχετικά μεγάλου χρονικού διαστήματος από την τέλεση της πράξης δεν αρκεί για την στοιχειοθέτηση του ισχυρισμού αυτού, κατ' άρθρο 84 παρ. 3 ΠΚ ([ΑΠ 791/2022](#)).

Έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας ([ΑΠ 787/2022](#), [310/2022](#)). Η εσφαλμένη ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης, δηλαδή **η ευθεία παράβαση** αυτής, προϋποθέτει εσφαλμένη μείζονα πρόταση στο συλλογισμό, συνέπεια της οποίας είναι το εσφαλμένο πόρισμα, ανεξάρτητα από το αν τα πραγματικά περιστατικά υπήχθησαν ορθά ή εσφαλμένα, από άποψη τυπικής λογικής, στο λόγο της μείζονος πρότασης του συλλογισμού. **Η εκ πλαγίου παράβαση** προϋποθέτει αληθή μείζονα πρόταση με εσφαλμένη υπαγωγή, **ενώ στην έλλειψη νόμιμης βάσης**, που συνιστά περίπτωση της εκ πλαγίου παράβασης, υπάρχει ασαφής περιγραφή περιστατικών, η οποία καθιστά ανέφικτο τον έλεγχο της ορθής ή μη υπαγωγής αυτών στο πραγματικό του εφαρμοσθέντος κανόνα δικαίου ([ΑΠ 621/2022](#)).

Εμπορία ανθρώπων. Σωματεμπορία. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής εγκλημάτων. Οι διατάξεις του άρθρου 323 Α παρ. 1 , 2, 3 α , 5 στ νΠΚ προ της τροποποίησής τους με άρθρο 69 Ν 4855/2021, είναι **επιεικέστερες** από τις αντίστοιχες του άρθρου 351 παρ. 1 , 2, 4 δ πΠΚ ως προς το πλαίσιο της απειλούμενης ποινής **(ΑΠ 967/2022)**.

Ένδικο μέσο και αρχή της άπαξ άσκησης ενδίκου μέσου. Δεν επιτρέπεται **δεύτερη** αίτηση αναιρέσεως κατά της ίδιας απόφασης, από τον ίδιο διάδικο, ανεξάρτητα αν αυτή που ασκήθηκε προηγουμένως απορρίφθηκε **ως αβάσιμη, απαράδεκτη ή ανυποστήρικτη**, αφού ο νόμος δεν διακρίνει. Ως κριθέν ένδικο μέσο νοείται **και το απορριφθέν ως απαράδεκτο (ΟΛΑΠ 1/2000, 701/2022, ΑΠ 329/2022)**.

Ένδικο μέσο και δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο. Ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται να θεσπίζει προϋποθέσεις και περιορισμούς στην άσκηση ενδίκου μέσου εναντίον καταδικαστικής αποφάσεως, αρκεί οι συνέπειες που επισύρει η παράβασή τους να μην είναι υπέρμετρες σε σημείο, ώστε να αναιρούν την ελεύθερη πρόσβαση στο δικαστήριο ή να αντιβαίνουν στην αρχή της **αναλογικότητας**, πράγμα που συμβαίνει όταν η προβλεπόμενη από το νόμο κύρωση είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση δυσανάλογη προς την παράβαση της διατάξεως του νόμου **(ΑΠ 726/2022)**.

Ένδικο μέσο. Πληρεξουσιότητα. Για το παραδεκτό της άσκησης ενδίκου μέσου αναιρέσεως ή και προσθέτων λόγων, δι' αντιπροσώπου (δικηγόρου ή μη) **απαιτείται να υπάρχει, κατά το χρόνο άσκησής του η σχετική προς τούτο ειδική εντολή.** Στην πληρεξουσιότητα προς το δικηγόρο πρέπει να μνημονεύεται ρητά και η εντολή προς άσκηση ενδίκων μέσων και ιδίως του ενδίκου μέσου της αναίρεσης. **Τους**

προσθέτους λόγους ασκεί ο ίδιος ο αναιρεσείων, ο παραστάς κατά τη συζήτηση συνήγορός του, ή ο πληρεξούσιός ή αντιπρόσωπός του, δικηγόρος, ασκούμενος δικηγόρος ή μη δικηγόρος, **βάσει όμως ειδικού πληρεξουσίου, το οποίο προσαρτάται στην έκθεση του ένδικου μέσου**, κατά τη διάταξη του άρθρου 466 παρ. 1 (ότι η προσάρτηση του πληρεξουσίου στη σχετική έκθεση αποτελεί τον αποκλειστικό τρόπο απόδειξης της εντολής που είχε δοθεί, με συνέπεια την απόρριψη του ένδικου μέσου, αν δεν έχει γίνει η προσάρτηση) υπερακοντίζει το σκοπό του νομοθέτη και προκαλεί δυσανάλογα επιβαρυντικές συνέπειες στον καταδικασθέντα, ο οποίος, έτσι, στερείται του δικαιώματος της επανεξέτασης της απόφασης από ανώτερο δικαστήριο, προσκρούει δε στην **αρχή της αναλογικότητας**. Εφόσον το πληρεξούσιο **προσκομίζεται κατά την συζήτηση της υπόθεσης**, ώστε να προκύπτει ότι η εντολή προς άσκηση του ενδίκου μέσου είχε δοθεί κατά το χρόνο άσκησής του, **δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτο (ΑΠ 856/2022)**.

Ένδικο μέσο και περιορισμοί στην άσκησή του . Ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται να θεσπίζει προϋποθέσεις και περιορισμούς στην άσκηση ενδίκου μέσου εναντίον καταδικαστικής αποφάσεως, αρκεί οι συνέπειες που επισύρει η παράβασή τους να μην είναι υπέρμετρες σε τέτοιο σημείο, ώστε να αναιρείται η ελεύθερη πρόσβαση στο δικαστήριο.

Η παραβίαση της διάταξης του **άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ**, που καθιερώνει **την αρχή της δίκαιης δίκης**, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναίρεσης της ποινικής απόφασης, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 παρ. 1 του Κ.Π.Δ., **εκτός εάν** συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναίρεσης (**Ολ. ΑΠ 2/2014, ΑΠ 405/2022**).

Ένδικο μέσο και εκπρόθεσμη άσκηση. Το επιτρεπτό του ένδικου μέσου και οι σχετικές πλημμέλειες της απόφασης ή του βουλεύματος, για τις οποίες παρέχεται η άσκηση του, κρίνονται με βάση το νόμο που ισχύει κατά το **χρόνο της δημοσίευσης της απόφασης** ή της έκδοσης του βουλεύματος, ενώ το παραδεκτό του ένδικου μέσου, δηλαδή η συνδρομή των όρων της νομότυπης και της εμπρόθεσμης άσκησής του, κρίνεται με βάση το νόμο που ισχύει κατά το χρόνο της άσκησης αυτού. Η εκπρόθεσμη άσκηση του ένδικου μέσου, που οφείλεται **σε ανωτέρα βία ή ανυπέρβλητο κώλυμα**, τότε μόνο συγχωρείται, όταν στην έκθεση άσκησης του ένδικου μέσου, η οποία συντάσσεται κατά τις διατάξεις του άρθρου 474 του ΚΠοινΔ, γίνεται επίκληση των περιστατικών, τα οποία συνιστούν ανώτερη βία ή ανυπέρβλητο κώλυμα, που κατέστησαν αδύνατη την εμπρόθεσμη άσκηση αυτού, καθώς και των αποδεικνυόντων τα περιστατικά αυτά αποδεικτικών μέσων, αλλιώς η αναίρεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη **(ΑΠ 486/2022)**.

Το επιτρεπτό του ένδικου μέσου και οι σχετικές πλημμέλειες της απόφασης ή του βουλεύματος, για τις οποίες παρέχεται η άσκηση του, κρίνονται με βάση το νόμο που ισχύει **κατά το χρόνο της δημοσίευσης της απόφασης** ή της έκδοσης του βουλεύματος, **ενώ το παραδεκτό του ένδικου μέσου**, δηλαδή η συνδρομή των όρων της νομότυπης και της εμπρόθεσμης άσκησής του, κρίνεται με βάση το νόμο που ισχύει **κατά το χρόνο της άσκησης αυτού (ΑΠ 486/2022)**.

Σύμφωνα με τη γενική αρχή του δικαίου κανένας **δεν υποχρεούται στα αδύνατα**, η εκπρόθεσμη άσκηση του ένδικου μέσου δικαιολογείται, όταν συντρέχει λόγος ανώτερης βίας ή ανυπέρβλητου κωλύματος, μέσα όμως στη νόμιμη προθεσμία, που αρχίζει, για την περίπτωση αυτή, από τότε που θα παύσει ο λόγος της ανώτερης βίας ή θα εξαλειφθεί το ανυπέρβλητο κώλυμα. **Ως ανώτερη βία νοείται** κάθε απρόβλεπτο και εξαιρετικό γεγονός είτε αντικειμενικό είτε σχετικό με το πρόσωπο του δικαιούχου,

το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορεί να αποτραπεί και με μέτρα εξαιρετικής επιμέλειας και σύνεσης. **Ανυπέρβλητο δε κώλυμα** θεωρείται εκείνο, το οποίο, οπωσδήποτε, δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του διαδίκου που ασκεί το ένδικο μέσο και δεν μπορούσε να υπερνικηθεί απ' αυτόν με κανένα τρόπο (ΑΠ 798/2018, ΑΠ 328/2015). Όποιος ασκεί εκπρόθεσμα το ένδικο μέσο οφείλει να διαλάβει υποχρεωτικά στη σχετική έκθεση έφεσης και, αν δεν προβάλει λόγο ακυρότητας της προς αυτόν επίδοσης της ερήμην του εκδοθείσας πρωτοβάθμιας καταδικαστικής απόφασης, το λόγο ανώτερης βίας ή ανυπέρβλητου κωλύματος και τα αποδεικτικά μέσα από τα οποία αυτά προκύπτουν, άλλως το ένδικο μέσο είναι απαράδεκτο, ενώ αναπλήρωση των ανωτέρω με λόγους και περιστατικά που προβάλλονται μεταγενέστερα, κατά τη συζήτηση της έφεσης στο ακροατήριο, **είναι απαράδεκτη** (ΑΠ 331/2022, 515/2019, 1549/2017).

Εκπρόθεσμη άσκηση ενδίκου μέσου. Είναι επιτρεπτή η άσκηση του ενδίκου μέσου και μετά την πάροδο της προθεσμίας ασκήσεως αυτού αν συνέτρεξε λόγος **ανωτέρας βίας ή ανυπερβλήτου κωλύματος**. **Ανωτέρα βία** είναι κάθε απρόβλεπτο γεγονός, είτε αντικειμενικό είτε σχετικό με το πρόσωπο του δικαιούχου, το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορεί να αποτραπεί ακόμα και με μέτρα άκρας συνέσεως και επιμελείας, ενώ **ανυπέρβλητο κώλυμα** είναι το γεγονός εκείνο το οποίο δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του ασκούντος το ένδικο μέσο και δεν μπορούσε να υπερνικηθεί από αυτόν με κανένα τρόπο (ΑΠ 798/2018, ΑΠ 328/2015). Ο εκκαλών οφείλει να προβάλει ότι η εκπρόθεσμη άσκηση της εφέσεως οφείλεται σε γεγονός ανωτέρας βίας ή σε άλλο ανυπέρβλητο κώλυμα **στη δήλωση ασκήσεώς** της να διαλάβει, με τρόπο σαφή και ορισμένο, τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν τον προβαλλόμενο λόγο και δικαιολογούν την εκπρόθεσμη άσκηση της εφέσεως, καθώς **και τα μέσα αποδείξεως** των περιστατικών αυτών. Επίσης όταν ο

ασκών το ένδικο μέσον της έφεσης αμφισβητεί ότι **η επίδοση** έγινε στον τόπο της κατοικίας του πρέπει να διαλαμβάνει στην έφεσή του το συγκεκριμένο τόπο και την ακριβή διεύθυνση της κατοικίας του (**πρβ Ολ. ΑΠ 2/2014**). Αν δεν διαλαμβάνονται τα ανωτέρω στην έκθεση ασκήσεως του ενδίκου μέσου και ειδικότερα της εφέσεως, το ένδικο αυτό μέσο απορρίπτεται ως εκπρόθεσμο και συνεπώς **απαράδεκτο**. Αναπλήρωση των ανωτέρω με λόγους και περιστατικά που προβάλλονται μεταγενέστερα και ειδικότερα, επί εφέσεως κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, είναι **απαράδεκτα** (**ΑΠ 405/2022, 515/2019, ΑΠ 1549/2017**).

Ένδικο μέσο . Προθεσμία αναίρεσης. Η προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως αναίρεσεως αρχίζει από **την καταχώριση** της αποφάσεως στο ειδικό βιβλίο που τηρείται από τη γραμματεία του ποινικού δικαστηρίου, ενώ τυχόν εκπρόθεσμη άσκησή του συγχωρείται μόνο, όταν στην έκθεση ασκήσεως του ενδίκου μέσου γίνεται επίκληση κατά τρόπο ορισμένο των περιστατικών, τα οποία συνιστούν **την ανωτέρω βία ή το ανυπέρβλητο κώλυμα** που κατέστησε αδύνατη την εμπρόθεσμη άσκηση, καθώς και των αποδεικνυόντων τα περιστατικά αυτά αποδεικτικών μέσων, άλλως η αναίρεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη. **Ως ανωτέρα βία** θεωρείται κάθε απρόβλεπτο και εξαιρετικό γεγονός, είτε αντικειμενικό είτε σχετικό με το πρόσωπο του δικαιούχου, το οποίο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν μπορούσε να αποτραπεί και με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως, ανυπέρβλητο δε κώλυμα θεωρείται εκείνο, το οποίο δεν οφείλεται οπωσδήποτε σε υπαιτιότητα του ασκούντος το ένδικο μέσο και δεν μπορούσε να υπερνικηθεί απ' αυτόν με κανένα τρόπο.

Η υποχρέωση του αρμοδίου υπαλλήλου γνωστοποίησης του **χρόνου καταχώρισης της απόφασης** στο ως άνω βιβλίο δεν υφίσταται, εφόσον δεν είχε γνωστοποιήσει αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης, ο συνήγορος που

εκπροσώπησε τον κατηγορούμενο στο δικαστήριο, **τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου (ΑΠ 816/2022, ΑΠ 526/2013, ΑΠ 1004/1998).**

Επανάληψη της διαδικασίας. Έννοια **νέων αποδείξεων**. Δεν αποτελεί ένδικο μέσο, αλλά έκτακτη διαδικασία. Οι ψευδείς καταθέσεις μαρτύρων ή γνωμοδοτήσεις πραγματογνωμόνων ή πλαστά αποδεικτικά έγγραφα ή πειστήρια, τα οποία είχαν προσαχθεί ή ληφθεί υπόψη στη διαδικασία του ακροατήριου, ή δωροληψία ή άλλη από πρόθεση παράβαση καθήκοντος του δικαστή ή του ενόρκου που μετείχε στο δικαστήριο που απάγγειλε την καταδίκη, θα πρέπει, επί ποινή απαραδέκτου, να αποδεικνύονται «με αμετάκλητη δικαστική απόφαση» εκτός αν δεν εκδόθηκε απόφαση επειδή υπήρχαν νόμιμοι λόγοι που εμπόδιζαν την εκδίκαση της υπόθεσης στην ουσία της ή ανέστειλαν την ποινική δίωξη. Απαράδεκτη η αίτηση, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 476 παρ. 1 και 57 ΚΠΔ, εάν στηρίζεται σε ίδιους λόγους, που ήδη έχουν κριθεί σε προγενέστερη αίτηση, η οποία έχει απορριφθεί. Οι σχετικές διατάξεις ισχύουν και για τις αποφάσεις στρατιωτικών δικαστηρίων (ΑΠ 586/2022) .

Επανάληψη της διαδικασίας. Έννοια **νέων αποδείξεων**. Αποτελεί νέο στοιχείο η απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εκδοθείσα μετά την αμετάκλητη καταδίκη του αιτούντος για μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο, με την οποία ακυρώνεται η πράξη ταμειακής βεβαίωσης της προϊσταμένης της Δ.Ο.Υ και έτσι καθίσταται φανερό ότι ο αιτών είναι αθώος της πράξης, για την οποία είχε καταδικαστεί. Δέχεται αίτηση, ακυρώνει απόφαση και κηρύσσει αθώο τον αιτούντα (ΑΠ 192/2022).

Η ανάκληση ή τροποποίηση των καταθέσεων των μαρτύρων που εξετάστηκαν στο ακροατήριο, δεν συνιστά αμάχητο τεκμήριο περί του ότι οι παλιότερες καταθέσεις τους (στο ακροατήριο ή την προδικασία) είναι ψευδείς, η αξιοπιστία όμως των

νεοτέρων αυτών καταθέσεων θα κριθεί από την αξιολόγησή τους σε συνδυασμό με τις προηγούμενες καθώς και τα υπόλοιπα στοιχεία της δικογραφίας (ΑΠ 854/2022).

Αρμόδιο για την τροποποίηση ή την προσωρινή άρση του περιοριστικού όρου της εμφάνισης στο ΑΤ του τόπου της κατοικίας, κατ' άρθρο 56 παρ. 3 του προϊσχύσαντος ΠΚ, είναι το δικαστήριο, το οποίο τον επέβαλε, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 99 παρ. 3 του ισχύοντος ΠΚ, στο οποίο (άρθρο) παραπέμπει το προβλέπον την κατ' οίκον έκτιση της ποινής κατά το άρθρο 105 του ίδιου Κώδικα (ΑΠ 854/2022).

Επανάληψη της διαδικασίας. Την επανάληψη της διαδικασίας εναντίον του κατηγορουμένου που αθώθηκε μπορεί να ζητήσει **μόνον ο εισαγγελέας** του δικαστηρίου που απάγγειλε την αθώωση (ΑΠ 397/2015, ΑΠ 5/2011, ΑΠ 2199/2007).

Αν τρίτο πρόσωπο, εκτός του ως άνω Εισαγγελέα, ασκήσει την ειρημένη αίτηση, η τελευταία θα απορριφθεί **ως απαράδεκτη** (ΑΠ 397/2015), με την καταδίκη του αιτούντος στα έξοδα (ΑΠ 915/2022).

Επεκτατικό αποτέλεσμα. Στηρίζεται στην αρχή της ισότητας και την εναρμόνιση των ευνοϊκών αποτελεσμάτων για όλους τους συμμετοχούς. Προϋποθέσεις είναι: α) να ασκηθεί το ένδικο μέσο από συγκατηγορούμενο που δικαιούται να ασκήσει αυτό και δεν κρίθηκε για οποιοδήποτε λόγο απαράδεκτο, β) οι προβαλλόμενοι από αυτόν λόγοι να μην αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπό του και γ) οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι, είτε δεν δικαιούνται να ασκήσουν το ένδικο μέσο, είτε δικαιούνται μεν, αλλά δεν το άσκησαν εντός της νόμιμης προθεσμίας ή το άσκησαν και τούτο απορρίφθηκε ως απαράδεκτο ή ανυποστήρικτο (Ολ. ΑΠ 1/2011, ΑΠ 952/2022, 272/2022, 100/2022).

Επιεικέστερη διάταξη ([ΑΠ 949/2022](#), [787/2022](#)).

Επιεικέστερη διάταξη ουσιαστικού ποινικού νόμου. Αν κριθεί **παραδεκτή** η αίτηση αναίρεσης, ο Άρειος Πάγος εφαρμόζει αυτεπαγγέλτως τον νέο επιεικέστερο νόμο, ο οποίος ισχύει μετά τη δημοσίευση της προσβαλλομένης απόφασης, ανεξάρτητα από την εμφάνιση του κατηγορουμένου κατά τη συζήτηση της αναίρεσης, δηλαδή και όταν αυτός απολείπεται ([ΟΛΑΠ 3/1995](#) , [ΑΠ 927/2022](#)).

Επικίνδυνη σωματική βλάβη. Στοιχεία νομοτυπικής υπόστασης ([ΑΠ 639/2022](#)).

Επιμέτρηση της ποινής. Το δικαστήριο **δεν έχει υποχρέωση** να διαλάβει στην περί ποινής απόφασή του ειδικότερη αιτιολογία για κριτήρια επιμέτρησης, όπως η βαρύτητα και οι ειδικότερες περιστάσεις του εγκλήματος ([ΑΠ 726/2022](#), [1229/2019](#), [2064/2019](#)).

ΕΣΔΑ. Η παραβίαση των διατάξεων της ΕΣΔΑ **δεν δημιουργεί** ιδιαίτερο λόγο αναίρεσης της απόφασης πέραν εκείνων που αναφέρονται περιοριστικά στο άρθρο 510 παρ.1 του Κ.Ποιν.Δ., **εκτός αν** συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους πιο πάνω λόγους ([ΑΠ 616/2022](#), [1218/2019](#), [354/2019](#)).

Εσφαλμένη ερμηνεία και εσφαλμένη εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης ([ΑΠ 1168/2022](#), [675/2022](#), [587/2022](#), [310/2022](#)).

Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Η εσφαλμένη ερμηνεία μπορεί να αναφέρεται και σε άλλη διάταξη

νόμου, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης (ΟΛΑΠ 3/1998) (ΑΠ 959/2022, 782/2022, 757/2022, 310/2022).

Εύλογη διάρκεια της δίκης. Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης Η διάταξη του άρθρου 7 παρ. 3 Ν 4239/2014 δεν αναφέρεται στην αιτιολογία της απόφασης, όταν το δικαστήριο **δεν διαπιστώνει υπέρβαση** της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, καθώς η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι πράγματι έχει διαγνωσθεί η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης (ΑΠ 589/2022).

Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης. Στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης η προθεσμία της έφεσης είναι πενθήμερη. Στη διαδικασία αυτή προβλέπεται μόνον **τυπικός έλεγχος** εκ μέρους του Συμβουλίου και **όχι η έρευνα της ουσιαστικής βασιμότητας** της σε βάρος του εκζητουμένου κατηγορίας και των εις βάρος του ενδείξεων ενοχής, καθώς ο έλεγχος αυτός ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους εκδόσεως, αντίκειται δε στις αρχές της αμοιβαίας αναγνωρίσεως και εμπιστοσύνης, αλλά και να αντιμάχεται την έννοια του μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, ενώ υποχρέωση ελέγχου της ουσιαστικής βασιμότητας της κατηγορίας και των ενδείξεων ενοχής σε βάρος του εκζητουμένου δεν απορρέει ούτε από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 στοιχ. Υ1 της ΕΣΔΑ (ΑΠ 427/2022).

Έφεση. Η προθεσμία άσκησης της έφεσης μετά την υποβολή εμπρόθεσμης άσκησης **αίτησης ακύρωσης της διαδικασίας** και απόρριψη αυτής είναι **δέκα (10) ημέρες** και αρχίζει από την επομένη της ημέρας απόρριψης της αίτησης ακύρωσης **χωρίς να απαιτείται και επίδοση** της ερήμην εκδοθείσας απόφασης για την έναρξη

προθεσμίας της έφεσης, αφού ο κατηγορούμενος που ασκεί αίτηση ακύρωσης σαφώς γνωρίζει την καταδικαστική σε βάρος του απόφαση (*Α.Π. 331/2022, ΑΠ 1892/2016*).

Έφεση και ακυρότητα. Μετά την **τυπική παραδοχή** της εφέσεως, με την οποία προσβλήθηκε στο σύνολό της η πρωτόδικη απόφαση, η υπόθεση επανέρχεται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο για κατ' ουσίαν συζήτηση στην πριν από την έκδοση της πρωτόδικης αποφάσεως στάση, με την έννοια ότι το Εφετείο έχει την εξουσία να κρίνει, όπως και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Επομένως, **κάθε ακυρότητα** της πρωτόδικης αποφάσεως καλύπτεται με την έκδοση της επί της ουσίας αποφάσεως του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, αφού μετά την τυπική παραδοχή της εφέσεως, η πρωτόδικη απόφαση ατονεί και αποβάλλει την ισχύ της, το δε δευτεροβάθμιο Δικαστήριο επανεξετάζει την υπόθεση, τόσο ως προς τη νομική, όσο και ως προς την ουσιαστική της βάση. Έτσι, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να απαντήσει σε σχετικό ισχυρισμό του εκκαλούντος κατηγορουμένου **για ακυρότητα (απόλυτη ή σχετική) της διαδικασίας ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου** (*ΑΠ 633/2022, 44/2017, ΑΠ774/2010, ΑΠ2075/2008, 221/2002*).

Έφεση εισαγγελία κατά αθωωτικής απόφασης. Αιτιολογημένη. **Μόνη** η παράθεση στην έκθεση έφεσης των αποδεικτικών στοιχείων, από τα οποία προκύπτει ενοχή του κατηγορουμένου και εντεύθεν εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων δεν αρκεί, εφόσον δεν αντικρούει με συλλογισμούς και σε συνδυασμό με τα αποδεικτικά μέσα την κρίση του δικαστηρίου περί της αθωότητας του κατηγορουμένου (*Ολ. ΑΠ 9/2005*). Η έφεση του εισαγγελέα στερείται της ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, όταν δεν μνημονεύονται σ' αυτήν τα αποδεικτικά μέσα, που λήφθηκαν υπόψη για το σχηματισμό της κρίσης του περί της ενοχής του κατηγορουμένου, ενώ η επιλεκτική

παράθεση ορισμένων, από την οποία δημιουργείται αμφιβολία για το αν συνεκτιμήθηκαν και τα λοιπά αποδεικτικά μέσα, τα οποία ούτε κατά κατηγορία μνημονεύονται, συνιστά έλλειψη αιτιολογίας, εκτός εάν, από το όλο περιεχόμενο της αιτιολογίας της έφεσης, προκύπτει κατά τρόπο αναμφισβήτητο ότι λήφθηκαν υπόψη όλα (ΑΠ 181/2019). Όταν η εισαγγελική έφεση δεν έχει την κατά τα προεκτεθέντα απαιτούμενη αιτιολογία και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αντί να την απορρίψει ως απαράδεκτη, την κρίνει παραδεκτή και, ακολούθως, εξετάζοντας την ουσία της υπόθεσης, καταλήξει στην καταδίκη του κατηγορουμένου, υποπίπτει σε **θετική υπέρβαση της εξουσίας του**. (ΑΠ 632/2022) .

Ακύρωση Διαδικασίας-άρθρο 435 ΚΠΔ-Κακούργημα-Έφεση-προθεσμία.

Προθεσμία έφεσης μετά από απόρριψη εμπρόθεσμης αίτησης ακύρωσης διαδικασίας σε κακούργημα (άρθρο 435 παρ. 2 ΚΠΔ) Η διάταξη αυτή ως ειδική, κατισχύει της γενικής ως προς αυτήν προαναφερθείσας διάταξης του άρθρου 473 παρ. 1 Κ.Ποιν.Δ. Έτσι η προθεσμία άσκησης της έφεσης μετά την υποβολή εμπρόθεσμης άσκησης αίτησης ακύρωσης της διαδικασίας και απόρριψη αυτής **είναι δέκα (10) ημέρες και αρχίζει από την επομένη της ημέρας απόρριψης της αίτησης ακύρωσης χωρίς να απαιτείται και επίδοση της ερήμην εκδοθείσας απόφασης για την έναρξη προθεσμίας της έφεσης**, αφού ο κατηγορούμενος που ασκεί αίτηση ακύρωσης σαφώς γνωρίζει την καταδικαστική σε βάρος του απόφαση (Α.Π. 331/2022, ΑΠ 1892/2016).

Ηθική αυτουργία. Όμοια η ισχύουσα διάταξη με την αντίστοιχη του πΓΚ (ΑΠ 481/2022, 132/2022). Το αξιόποιο, ως προς τον ηθικό αυτουργό, είναι ανεξάρτητο

από το αξιόποιο του αυτουργού και αρκεί να στοιχειοθετείται η αντικειμενική υπόσταση του ανωτέρω εγκλήματος, καθώς, αν δεν έχει τελεστεί αντικειμενικώς το εν λόγω έγκλημα, δεν μπορεί να γίνει λόγος για ηθική αυτουργία στην πράξη αυτή, λόγω του παρακολουθηματικού χαρακτήρα της ηθικής αυτουργίας (*ΑΠ 481/2022*).

Ιατρική αμέλεια. Ο ιατρός ενεργεί με αμέλεια, αν από επιπολαιότητα ή άγνοια των πραγμάτων, που όφειλε να γνωρίζει, ή από απρονοησία δεν ακολούθησε γενικά παραδεκτές αρχές της ιατρικής επιστήμης. Έτσι ελέγχεται ο κατηγορούμενος ιατρός για κάθε ενέργεια ή παράλειψή του υπό την ανωτέρω ιδιότητά του ως προς την παρακολούθηση της πορείας του ασθενούς, δηλαδή εάν ενήργησε την ακολουθητέα ιατρική αγωγή και τις επιβαλλόμενες εξετάσεις ή και άλλες επεμβατικές ιατρικές πράξεις προς αντιμετώπιση της παρενέργειας ή επιπλοκής που θα ήταν κίνδυνος να επιφέρει βλάβη της υγείας του ασθενούς, όπως κάθε μέσος ιατρός της ειδικότητας του θα έπραττε υπό τις ίδιες περιστάσεις, όντας σε γνώση του ιστορικού και των συμπτωμάτων του ασθενούς και έχοντας τη δυνατότητα και την εμπειρία να προβλέψει τα δυσμενή αυτά συμπτώματα και τις ακολουθούσες βλάβες που εμφανίζουν ασθενείς υποβαλλόμενοι σε ιατρική επέμβαση (*ΑΠ 632/2022, 1057/2016*).

Ιδιαίτερη νομική υποχρέωση. Συνιστά πρόσθετο στοιχείο του εγκλήματος που τελείται με παράλειψη και δύναται να πηγάζει κυρίως: α) από ρητή, επιτακτικού χαρακτήρα, διάταξη του νόμου, β) από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, που συνδέονται με ορισμένη έννομη σχέση του υπόχρεου προς ενέργεια, γ) από ειδική σχέση, που θεμελιώνεται είτε σε συμβατικό δεσμό, είτε και σε προηγουμένη ενέργεια του υπαιτίου της παράλειψης, δια της οποίας αυτός αναδέχθηκε εκουσίως την αποτροπή κινδύνων στο μέλλον, δ) από ορισμένη προηγηθείσα συμπεριφορά του

υπαιτίου, από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος επέλευσης του εγκληματικού αποτελέσματος.

Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση του ιατρού να αποτρέψει το αξιόποιο αποτέλεσμα του θανάτου του ασθενούς απορρέει από το νόμο, τον κώδικα ιατρικής δεοντολογίας (ν. 3418/2005) και από την **εγγυητική θέση** αυτού απέναντι στην ασφάλεια της ζωής ή της υγείας του ασθενούς, που δημιουργείται κατά την εκτέλεση της ιατρικής πράξης. (ΑΠ 632/2022).

Ισχυρισμοί ουσιώδεις του κατηγορουμένου. Αν το δικαστήριο δεν προβεί σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων που επικαλούνται οι διάδικοι, όπως επιβάλλεται από την αρχή της δίκαιης δίκης, πέραν της αναίρεσης για έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, επάγεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας κατά το άρθρο 171 παρ.1 εδ. δ' του Κ.Π.Δ (ΑΠ 1051/2022).

Καταδολίευση δανειστών. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Το έγκλημα της καταδολίευσης δανειστών μπορεί να τελεστεί με τέσσερις τρόπους, ήτοι: α) με βλάβη, καταστροφή ή εκμηδένιση της αξίας οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου, β) με απόκρυψη τέτοιου στοιχείου, γ) με απαλλοτρίωση χωρίς ισάξιο και αξιόχρεο αντάλλαγμα και δ) με δημιουργία ψευδών χρεών ή ψευδών δικαιοπραξιών από τον οφειλέτη. Οι πιο πάνω τρόποι τέλεσης δεν πρέπει να αντιφάσκουν μεταξύ τους. Μεταξύ δράστη και παθόντος πρέπει να υπάρχει σχέση δανειστή και οφειλέτη από κάποια νόμιμη αιτία, αρκεί να είναι βάσιμη, αληθινή και δικαστικά επιδιώξιμη, χωρίς να απαιτείται να είναι ληξιπρόθεσμη, εκκαθαρισμένη, δικαστικά αναγνωρισμένη ή να έχει

επιδοθεί στον οφειλέτη αγωγή περί αυτής. Σύγκριση διατάξεων στο νΠΚ και πΠΚ (*ΑΠ 199/2022*).

Καταχραστές δημοσίου. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. **Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές** των εγκλημάτων της απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. **Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ**, αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν

εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, **αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής (ΑΠ 1035/2022).**

Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος.

Η κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια μπορεί να συρρέει **αληθώς με την αποπλάνηση παιδιών**, αφού, προσβάλλονται δύο αυτοτελή έννομα αγαθά, ήτοι αφενός ο οφειλόμενος σεβασμός προς το νεότερο από 15 ετών ανήλικο και αφετέρου η σχέση εμπιστοσύνης που υπάρχει μεταξύ δράστη και θύματος (ΑΠ 478/2020, ΑΠ 715/2020, ΑΠ 1231/2019, ΑΠ 1550/2012). Η σχέση της εμπιστοσύνης προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου, την οποία καταχράται ο δράστης, δεν είναι αναγκαίο να είναι μακράς διάρκειας, αρκεί δε και προσωρινή ανάθεση προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου (ΑΠ 627/2022) .

Κατ'εξακολούθηση έγκλημα και αυτόφωρο αδίκημα. Εφόσον για την **τελευταία από τις μερικότερες πράξεις**, συντρέχουν τα στοιχεία του αυτοφώρου εγκλήματος, μπορεί να ακολουθηθεί **η αυτόφωρη διαδικασία** για όλες τις μερικότερες πράξεις, καθώς, λόγω της ενότητας του δόλου, το κατ' εξακολούθηση έγκλημα αυτό δικάζεται ως ενιαία πράξη, ενώ και στην επ' αυτοφώρω διαδικασία διασφαλίζονται, και δεν παραβιάζονται τα υπερασπιστικά δικαιώματα του εκάστοτε κατηγορουμένου, σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. (ΑΠ 675/2022, 470/2011).

Κατοικία κατηγορουμένου. Τόπος κατοικίας θεωρείται εκείνος, τον οποίο έχει δηλώσει ο κατηγορούμενος κατά την προανάκριση που τυχόν έχει ενεργηθεί και, σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας, εκείνος που έχει δηλώσει στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή **και, αν δεν έχει ενεργηθεί** προανάκριση ή ο κατηγορούμενος δεν εμφανίστηκε

κατ' αυτήν, ως τόπος κατοικίας θεωρείται εκείνος που αναφέρεται στη μήνυση ή την έγκληση ή την αίτηση ποινικής δίωξης της αρμόδιας Αρχής (*ΑΠ 405/2022*).

Κλήτευση διαδίκων. Ο *υποστηρίζων την κατηγορία* καλείται, για να παραστεί κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης, εφόσον αυτός νόμιμα απέκτησε την ιδιότητα του διαδίκου και δεν αποβλήθηκε, ούτε παραιτήθηκε από την ιδιότητα αυτή, ακόμη και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της απόφασης, καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως. Επίδοση κλήσης. Η έλλειψη κλήτευσης ή η μη νόμιμη κλήτευση διαδίκων έχει ως συνέπεια την κήρυξη της συζήτησης της αίτησης αναίρεσης ως απαράδεκτης (*ΑΠ 592/2022*).

Κλοπή. Διαχρονικό δίκαιο. **Απόπειρα.** Στοιχεία. Η προσπάθεια να ανοίξουν οι δράστες το παράθυρο της οικίας με σκοπό να αφαιρέσουν πράγματα από το εσωτερικό αυτής, συνιστά **αρχή εκτέλεσης** και άρα στοιχειοθετείται απόπειρα κλοπής (*ΑΠ 949/2022*).

Κατ'εξακολούθηση έγκλημα. Ομοειδής πραγματική συρροή εγκλημάτων. **Η κάθε επιμέρους πράξη διατηρεί την αυτοτέλειά της ως προς την παραγραφή** και το χαρακτηρισμό της ως **κακουργήματος ή πλημμελήματος**. Η χρονική απόσταση των μερικότερων πράξεων του κατ'εξακολούθηση τελούντος εγκλήματος, που απαρτίζεται από χρονικώς χωρισμένες μεταξύ τους ομοειδείς μερικότερες πράξεις, οι οποίες τελέστηκαν από το ίδιο πρόσωπο, καθεμία δε πράξη εμπεριέχει τα στοιχεία ενός και του αυτού εγκλήματος, μπορεί να είναι και σχετικώς **μεγάλη**, χωρίς να αποδομείται η έννοια της ενότητας του δόλου του δράστη, αν οι χωρισμένες ενέργειες

συνδέονται μεταξύ τους δια της ταυτότητας της προς εκτέλεση απόφασης (ΑΠ 529/2022).

Κλητήριο θέσπισμα. Ακριβής είναι ο καθορισμός της πράξης όταν παρατίθενται τα **πραγματικά περιστατικά** που συγκροτούν την ποινικά επιλήψιμη και διωκόμενη πράξη κατά τα αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της, όπως απαιτεί η οικεία και υποχρεωτικά παρατιθέμενη σ' αυτό (κλητήριο θέσπισμα) ποινική διάταξη, η οποία τυποποιεί το έγκλημα και καθορίζει τις προϋποθέσεις του αξιοποίνου της πράξεως και την απειλούμενη ποινή, **χωρίς, όμως, να απαιτείται η αναφορά περιστατικών και στοιχείων που προσιδιάζουν στα χαρακτηριστικά μιας αιτιολογημένης δικαστικής αποφάσεως**, με την οποία το κλητήριο θέσπισμα, ως εισαγωγικό της δίκης έγγραφο, δεν ταυτίζεται σε καμία περίπτωση (ΑΠ 1048/2022).

Κλητήριο θέσπισμα σε ψευδή καταμήνυση. Στο κλητήριο θέσπισμα απαιτείται να αναγράφονται **ποια ήταν τα ψευδή περιστατικά και όχι και τα αληθή** γεγονότα (ΑΠ 631/2022).

Κλοπή ηλεκτρικής ενέργειας: στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης (ΑΠ 310/2022).

Κλοπή: στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης (ΑΠ 529/2022).
587/2022).

Κλοπή ιδιαίτερα μεγάλης αξίας. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Αυτεπαγγέλτως διωκόμενη πράξη. **Επιεικέστερη η διάταξη του νΠΚ** ως προς την απειλούμενη ποινή. Ο χαρακτηρισμός του αντικειμένου της κλοπής **ως ιδιαιτέρως μεγάλης αξίας** ανήκει

στην αναίρετικώς **ανέλεγκτη** κρίση του δικαστηρίου της ουσίας και δεν απαιτείται πρόσθετη αιτιολογία, εφόσον πρόκειται για συγκεκριμένο χρηματικό ποσό (**ΑΠ 633/2022**).

Λαθρεμπορία. Αληθινή πραγματική η συρροή μεταξύ των αδικημάτων της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο και της λαθρεμπορίας, καθώς τα δύο εγκλήματα έχουν διαφορετικές νομοτυπικές υποστάσεις. Έτσι σε περίπτωση έκδοσης αμετάκλητης αθωωτικής ή καταδικαστικής απόφασης του ποινικού δικαστηρίου για την αξιόποινη (χρονικά πρότερη) πράξη της λαθρεμπορίας, δεν υφίσταται δεδικασμένο κατά την έννοια του άρθρου 57 του ΚΠΔ, για την (δεύτερη χρονικά) πράξη της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, ακόμα και αν η τελευταία αφορά το πολλαπλό τέλος που καταλογίστηκε ως κύρωση λόγω της λαθρεμπορίας, γιατί δεν υπάρχει ταυτότητα πράξης. Συμβατή η ερμηνεία αυτή με τις διατάξεις του 7^{ου} Πρωτοκόλλου ΕΣΔΑ και του ΔΣΑΠΔ (**ΑΠ 589/2022**).

Λόγος αναίρεσης. Δεν συνιστά η εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων (**ΑΠ**

Μάρτυρες. Απόλυτη ακυρότητα αν ο κατηγορούμενος αντιλέξει στην εξέταση μαρτύρων που δεν κλητεύθηκαν ή δεν γνωστοποιήθηκαν και το δικαστήριο αρνηθεί να τον ακούσει ή παραλείψει ν' αποφανθεί (**ΑΠ 132/2022**).

Μεταφορά υπηκόων τρίτων χωρών. Για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος της παράνομης μεταφοράς λαθρομεταναστών αρκεί η αναφορά ότι πρόκειται για μεταφορά υπηκόων τρίτων χωρών (**χωρίς προσδιορισμό της εθνικότητάς τους**) από το εξωτερικό στην Ελλάδα, που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό

έδαφος, χωρίς να απαιτείται ο προσδιορισμός της ταυτότητας ενός εκάστου των μεταφερομένων (ΑΠ 100/2022).

Μετάφραση απόφασης. Άρθρο 237 ΚΠΔ. Αρκεί η διερμηνεία στον εκζητούμενο της εκκαλούμενης απόφασης κατά τη δημοσίευσή της στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της εκκαλούμενης, ιδίως όταν το ζήτημα της μετάφρασης της εκκαλούμενης απόφασης θα μπορούσε να επιλυθεί με προφορική της μετάφραση και παροχή εύλογου χρόνου για την ανάπτυξη των επιχειρημάτων του εκζητουμένου. Η **προφορική μετάφραση** της εκκαλουμένης κρίνεται επαρκής και ανταποκρινόμενη στη φύση και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διαδικασίας εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, για τη διεξαγωγή και ολοκλήρωση της οποίας τάσσονται και εξαιρετικά βραχυπρόθεσμες προθεσμίες, από τη σύλληψη του εκζητουμένου, που προβλέπονται στα άρθρα 15 παρ. 3 και 21 παρ. 2, 3, 4 του Ν. 3251/2004, σε συνδυασμό και με την έλλειψη πολύπλοκων νομικών και ουσιαστικών παραδοχών της εκκαλουμένης, που καθιστούν την προφορική της μετάφραση ικανή για την διασφάλιση των δικαιωμάτων του εκζητουμένου (ΑΠ 427/2022)..

Ναρκωτικά. Κατ' επάγγελμα διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Δεν απαιτείται η ύπαρξη προηγούμενης καταδίκης, ενώ μπορεί να συντρέχει και όταν η αξιόποινη πράξη τελείται για πρώτη φορά, όχι όμως ευκαιριακά, αλλά βάσει σχεδίου, δηλαδή, όταν από την υποδομή που έχει διαμορφώσει ο δράστης και την οργανωμένη ετοιμότητά του με πρόθεση επανειλημμένης τέλεσης, προκύπτει σκοπός αυτού για πορισμό εισοδήματος. (ΑΠ 959/2022, 28/2021, 744/2020).

Νομική πλάνη. Για τη διάγνωση της συνδρομής ή μη συγγνωστής νομικής πλάνης συνεκτιμούνται και οι ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, όπως **ατομικότητα του υπαίτιου, η εσφαλμένη νομική πληροφόρηση του από τους νομικούς του παραστάτες ή άλλες έγκυρες πηγές κλπ (ΑΠ 967/2022, 541/2017).**

Όπλα. Η δήμευση του άρθρου 16 Ν. 2168/1993 αποτελεί **μέτρο ασφαλείας** και επιβάλλεται **υποχρεωτικά**, καθώς ο νόμος θέσπισε ένα τεκμήριο απόλυτης επικινδυνότητας των όπλων για τη δημόσια τάξη, το οποίο δεν μπορεί να ανατραπεί με μόνη την επίκληση των συνοδευτικών περιστάσεων κατοχής του όπλου, που μειώνουν τον κίνδυνο προσβολής εννόμων αγαθών, παρά μόνο όταν από τον ίδιο το νόμο ισχύει αντίθετο τεκμήριο έλλειψης κινδύνου, όπως όταν μετά την κατάσχεση και πριν από την απόφαση δήμευσης εκδίδεται **άδεια** από την αρμόδια αρχή (ΑΠ 818/2022).

Οπλοχρησία. Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για επικίνδυνη σωματική βλάβη και οπλοχρησία με τη χρήση **κατσαβιδιού**, το οποίο αποτελεί όπλο κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 2 Ν 2168/1993 (ΑΠ 639/2022).

Παραβίαση της προς διατροφή υποχρέωσης. Στοιχεία **νομοτυπικής μορφής** του αδικήματος (άρθρο 358 ΠΚ). Για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης **δεν απαιτείται και τυπική επίδοση της απόφασης** με δικαστικό επιμελητή. **Η κακοβουλία** αποτελεί πρόσθετο στοιχείο της υποκειμενικής υπόστασης, το οποίο διαμορφώνεται από τη μη συμμόρφωση του υποχρέου παρά την οικονομική του δυνατότητα να καταβάλει το χρηματικό ποσό που επιδικάσθηκε στο δικαιούχο,

επομένως απαιτείται η αναφορά συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών, από τα οποία να προκύπτει ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο καταβολής υπήρχε η σχετική οικονομική δυνατότητα του υποχρέου (*ΑΠ 1049/2022, 914/2020*).

Παραγραφή. Στο *κατ' εξακολούθηση έγκλημα* η κάθε επιμέρους πράξη διατηρεί την *αυτοτέλειά της* ως προς την παραγραφή και το χαρακτηρισμό της ως κακουργήματος ή πλημμελήματος (*ΑΠ 529/2022*).

Παραγραφή στα αδικήματα του καταργηθέντος Ν 1608/1950. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν *και είναι εικοσαετής* (*ΑΠ 1035/2022*).

Παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας. Ο υποστηρίζων την κατηγορία *καλείται* για να παρασταθεί στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, καθώς έχει έννομο συμφέρον να υποστηρίξει το κύρος της προσβαλλόμενης απόφασης έναντι του καταδικασθέντος με αυτή κατηγορουμένου, ακόμη και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της

απόφασης, **καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως (ΑΠ 639/2022).**

Παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας. -Απόλυτη ακυρότητα επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία στη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υφίσταται όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του οι όροι της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης για την παράσταση στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της κατηγορίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 66 του Κ.Ποιν.Δ., όταν παραβιάσθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως και υποβολής της κατά το άρθρο 68 του ίδιου Κώδικα **(ΑΠ 616/2022).**

Πλαστογραφία. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Οι διατάξεις του άρθρου 216 του νΠΚ είναι **ευμενέστερες αυτών** του πΠΚ ως προς την αντικ. υπόσταση και την ποινή. Είναι αδιάφορο εάν επιτεύχθηκε η παραπλάνηση. Για τη στοιχειοθέτηση κακουργηματικής πλαστογραφίας δεν είναι αναγκαίο η περιουσιακή μετακίνηση να είναι άμεσα συνδεδεμένη με αυτήν, με την έννοια ότι θα πρέπει να επέρχεται ευθέως και αμέσως δια μόνης της υλικής πράξης της κατάρτισης ή νόθευσης εγγράφου. Αρκεί ότι το όφελος ή η περιουσιακή ζημία έχουν ενταχθεί **στον επιδιωκόμενο σκοπό** και στο εν γένει με την πλαστογραφία παραπλανητικό σχέδιο του δράστη και με την κατάρτιση του πλαστού εγγράφου διαμορφώνονται οι όροι και προϋποθέσεις για να υπάρξει στη συνέχεια η δυνατότητα, έστω και με την παρεμβολή άλλων ενεργειών του δράστη, χρονικώς επομένων της κατάρτισης του πλαστού εγγράφου, να επέλθει το σκοπηθέν όφελος ή η περιουσιακή ζημία. Οι τυχόν επιπρόσθετες και επόμενες ενέργειες του δράστη δεν αναιρούν το πρόσφορο της πλαστογραφίας να επιφέρει το περιουσιακό όφελος ή την περιουσιακή ζημία. Αληθής η συρροή μεταξύ πλαστογραφίας και απάτης

σε βαθμό κακουργήματος, καθώς στρέφονται κατά διαφορετικών εννόμων αγαθών και στοιχειοθετούνται από διαφορετικά περιστατικά. (ΑΠ 787/2022).

Πλαστογραφία. Επιεικέστερες οι διατάξεις του νΠΚ. Χρήση πλαστού εγγράφου. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Εκτός από το σκοπό παραπλάνησης, που πρέπει να έχει ο δράστης, απαιτείται επί πλέον το πλαστό έγγραφο να έχει τη δυνατότητα αντικειμενικά με τη χρήση του να παραπλανήσει άλλον για γεγονός, που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, δηλαδή να είναι πρόσφορο να παράγει έννομες συνέπειες, ενώ η επέλευση βλάβης στην περιουσία άλλου δεν αποτελεί στοιχείο του εγκλήματος (ΑΠ 161/2022).

Η χρήση μπορεί να γίνει **με οποιονδήποτε τρόπο**, άμεσα ή έμμεσα δια τρίτου – παρένθετου, καλόπιστου (αγνοούντος την πλαστότητα) ή και μη (ΑΠ 1067/2022, 314/2020, ΑΠ 671/2017).

Πλαστογραφία. Στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης (ΑΠ 132/2022).

Πλαστογραφία . Με το νΠΚ η χρήση του πλαστού εγγράφου δεν αποτελεί επιβαρυντική περίπτωση, όπως υπό τον προϊσχύσαντα ΠΚ, αλλά αυτοτελή πράξη, η οποία συρρέει φαινομενικά όταν ακολουθεί την πλαστοποιητική ενέργεια και απορροφάται από αυτή (ΑΠ 1053/2022, 687/2022) . Ευμενέστερος ο νΠΚ και στην α.υ. της κακουργηματικής πλαστογραφίας (ΑΠ 927/2022).

Περιβάλλον. Ρύπανση. Υποβάθμιση. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής εγκλήματος (ΑΠ 1048/2022).

Ποινή. Για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου **463 παρ. 4 νΠΚ** δεν ενδιαφέρει εάν από τον ειδικό ποινικό νόμο μαζί με την ποινή **της ισόβιας κάθειρξης** προβλέπεται **και χρηματική ποινή**, αλλά εάν η μόνη προβλεπόμενη στερητική της

ελευθερίας ποινή είναι αυτή της ισόβιας κάθειρξης, ανεξάρτητα αν προβλέπεται μαζί με αυτήν και χρηματική ποινή *(ΑΠ 959/2022, 750/2020)*.

Επιμέτρηση της ποινής . Ανήκει στην **κυριαρχική κρίση** του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο λαμβάνει υπόψη του **τη βαρύτητα του εγκλήματος, το βαθμό ενοχής** του κατηγορουμένου (χαρακτήρα, ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις, βαθμό δυνατότητας, διαγωγή κατά και μετά την τέλεση της πράξης), στοιχεία που λειτουργούν υπέρ και σε βάρος του υπαιτίου, όπως αυτά προκύπτουν από τα πραγματικά περιστατικά που έγιναν δεκτά για την ενοχή του, **χωρίς** να έχει υποχρέωση να διαλάβει στη σχετική με την ποινή απόφασή του, άλλη ειδικότερη αιτιολογία για τα στοιχεία αυτά *(ΑΠ 627/2022, 1376/2020, ΑΠ 716/2020)*.

Πραγματική πλάνη. Συντρέχει όταν ο δράστης **αγνοεί ή εσφαλμένως** αντιλαμβάνεται τι πράττει, αναφέρεται δε αυτή σε περιστατικά της εγκληματικής πράξης και μάλιστα όχι μόνο σε γεγονότα ή πραγματικές καταστάσεις, αλλά και σε νομικές ιδιότητες ή σχέσεις ή άλλα αξιολογικά στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος ή περιστατικού το οποίο επαυξάνει τη βαρύτητά της και είναι αδιάφορο ποια υπήρξε η πηγή της πλάνης *(ΑΠ 616/2022)*.

Πραγματογνωμοσύνη. Η πραγματογνωμοσύνη, **ως ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο**, πρέπει να προκύπτει ότι ελήφθη υπόψη, εκτιμάται ελεύθερα, οφείλει, όμως, το δικαστήριο, όταν δεν αποδέχεται τα προκύπτοντα από αυτήν συμπεράσματα, **να αιτιολογεί την αντίθετη** δικαστική του πεποίθηση, παραθέτοντας τα αποδεδειγμένα εκείνα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αποκλείουν αυτά που οι πραγματογνώμονες θέτουν ως βάση της γνώμης τους. Διαφορετικά, αν δεν προκύπτει με βεβαιότητα, ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του και το ιδιαίτερο αυτό αποδεικτικό μέσο, μη αρκούσης

της αναφοράς στα έγγραφα, ιδρύεται ο ανωτέρω λόγος αναίρεσης για έλλειψη αιτιολογίας. (ΑΠ 687/2022). Οι **ιδιωτικές γνωματεύσεις και γνωμοδοτήσεις** εκτιμώνται **ελεύθερα** (ΑΠ 687/2022).

Πρακτικά δίκης. Τα πρακτικά της δίκης, επί της οποίας εκδόθηκε η πρωτοβάθμια απόφαση, λαμβάνονται υπόψη από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο και συνεπώς **και οι καταθέσεις των μαρτύρων** που περιλαμβάνονται σε αυτά (ΑΠ 694/2022).

Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας. Έγκλημα **υπαλλακτικά μικτό**, το οποίο μπορεί να τελεστεί με δύο τρόπους, ήτοι με ασελγείς χειρονομίες ή με προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις. Σε αντίθεση με τις ασελγείς πράξεις, **οι ασελγείς χειρονομίες** είναι ελαφρότερες ερωτικές πράξεις, που δεν φθάνουν στο σημείο της ασελγούς πράξεως, αλλά πάντως τελούνται σε σωματική επαφή, όπως ψαύσεις ή θωπείες του παθόντος. **Οι «προτάσεις»** πρέπει να αφορούν στην τέλεση ασελγών πράξεων και μπορούν να γίνουν ρητά ή με χειρονομίες και δεν προϋποθέτουν σωματική επαφή, ενώ για τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υποστάσεως του ως άνω εγκλήματος απαιτείται δόλος, συνιστάμενος στη γνώση και τη θέληση πραγματώσεως των στοιχείων της πράξεως. **Ως χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα** νοούνται πράξεις ήσσανος βαρύτητας, οι οποίες, όμως προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια, όπως χειρονομίες ή θωπείες ή ψαύσεις του σώματος, όταν δεν εξικνούνται σε γενετήσια πράξη (ΑΠ 635/2022).

Πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης: **απαραδέκτως** έχουν ασκηθεί με **υπόμνημα** ενώπιον του Διευθυντή του Σωφρονιστικού Καταστήματος, στο οποίο ο αιτών κρατείται, εφόσον σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 509 του ΚΠΔ, οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης

ασκούνται παραδεκτά μόνο με έγγραφο που κατατίθεται στο γραμματέα της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου ([ΑΠ 780/2022](#), [329/2022](#)).

Συζήτηση της αίτησης αναίρεσης. Η έλλειψη κλήτευσης ή η μη νόμιμη κλήτευση διαδίκων έχει ως συνέπεια την κήρυξη της συζήτησης της αίτησης αναίρεσης **ως απαράδεκτης** ([ΑΠ 592/2022](#)).

Συκοφαντική δυσφήμιση. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Δεν ενδιαφέρει, **αν οι "τρίτοι"** γνωρίζουν ήδη το διαδιδόμενο γεγονός ή θα μπορούσαν ευχερώς να το πληροφορηθούν από άλλους, διότι και στην περίπτωση αυτή η πράξη μπορεί να δημιουργεί επιπλέον κίνδυνο για την τιμή, αφού ενισχύει την πίστη ως προς την αλήθεια του γεγονότος. Ενώπιον "τρίτου" τελείται μια πράξη ακόμη και όταν δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά σε αόριστο αριθμό ατόμων, όπως ανακοίνωση δια του τύπου ή με την έκδοση βιβλίου. Στην έννοια του "τρίτου", κατά τις ανωτέρω διατάξεις, εφόσον δεν θεσπίζεται με αυτές οποιαδήποτε διάκριση, περιλαμβάνεται οποιοδήποτε, πλην του δυσφημιζόμενου, φυσικό πρόσωπο ή αρχή, επομένως και τα πρόσωπα, τα οποία έλαβαν γνώση του δυσφημιστικού ισχυρισμού ή της διάδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, έστω και κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, όπως οι δικαστές, οι εισαγγελείς, οι υπάλληλοι του δικαστηρίου, οι δικηγόροι, οι δικαστικοί επιμελητές, τα μέλη πειθαρχικών συμβουλίων, επιτροπών, ανεξάρτητων αρχών κ.λ.π., αρκεί το γεγονός να είναι επιλήψιμο γι' αυτόν, στον οποίο αποδίδεται ([ΟΛΑΠ 3/2021](#), [ΑΠ 333/2022](#), [159/2022](#)).

Μόνο η καταδικαστική απόφαση για το γεγονός της κύριας δίκης και όχι η απαλλακτική απόφαση ή το απαλλακτικό βούλευμα δεσμεύει το δικαστήριο ([ΑΠ 333/2022](#)).

Στοιχεία νομοτυπικής μορφής (*ΑΠ 675/2022, 590/2022*).

Συκοφαντική δυσφήμιση. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής του αδικήματος. Στην έννοια του γεγονότος μπορούν να υπαχθούν η έκφραση γνώμης ή αξιολογικής κρίσεως και χαρακτηρισμοί, οσάκις αμέσως ή εμμέσως υποκρύπτονται συμβάντα και αντικειμενικά εκδηλωτικά στοιχεία, τα οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση συνιστούν προσβολή της προσωπικότητας, δηλαδή μόνο όταν συνδέονται και σχετίζονται με το γεγονός κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ουσιαστικά να προσδιορίζουν την ποσοτική και ποιοτική του βαρύτητα καθώς και όταν είναι διαγνωστό ότι αφορούν συγκεκριμένο συμβάν (*ΑΠ 675/2022*).

Συναυτουργία. Σύμπραξη και κοινός δόλος. Η σύμπραξη στην εκτέλεση της κύριας πράξης μπορεί να συνίσταται ή στο ότι ο καθένας πραγματώνει την όλη ή στο ότι το έγκλημα πραγματώνεται με συγκλίνουσες επί μέρους πράξεις των συμμετόχων, ταυτόχρονες ή διαδοχικές (*ΑΠ 949/2022 , 636/2022*), **χωρίς να είναι αναγκαίο** να αναφέρονται και οι επί μέρους πράξεις καθενός από τους συναυτουργούς (*ΑΠ 1067/2022, 959/2022, 780/2022, 1416/2020, 375/2019*).

Συνέργεια. Με τον ισχύοντα νέο ΠΚ, επήλθαν ουσιώδεις αλλαγές στις διατάξεις για τη συνέργεια στο έγκλημα, αφού καταργείται η διάκριση μεταξύ άμεσου και απλού συνεργού και προβλέπεται ότι στον συνεργό επιβάλλεται καταρχήν μειωμένη ποινή για όλες τις μορφές της συνέργειας στο έγκλημα είτε προσφέρεται κατά είτε πριν από την τέλεση της πράξης. Με τον τρόπο αυτό επιχειρείται να καταγραφεί ως κανόνας ότι το άδικο και η ενοχή του συνεργού είναι μικρότερης έντασης έναντι εκείνων του φυσικού αυτουργού. Παρέχεται όμως στο δικαστήριο η δυνατότητα κατ' εξαίρεση να επιβάλει πλήρη ποινή, αν ο υπαίτιος προσφέρει τη συνδρομή του κατά την τέλεση της

πράξης και θέτει με αυτήν το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού (άμεσος συνεργός). **Η νέα διάταξη είναι επιεικέστερη** από την αντίστοιχη του προϊσχύσαντος ΠΚ (ΑΠ 687/2022, 199/2022).

Συνέργεια. Απλή. Δεν απαιτείται ο απλός συνεργός να γνωρίζει τις λεπτομέρειες της πράξης και ιδίως πότε, που και υπό ποιές ειδικές συνθήκες θα τελεσθεί αυτή από τον αυτουργό της πράξης (ΑΠ 952/2022, 687/2022, 1858/2016, ΑΠ 225/2013).

Συρροή. Επί αληθινής συρροής το δεδικασμένο (ή η εκκρεμοδικία) εξαντλείται στην αξιόποινη πράξη, για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη, και όχι σε άλλη πράξη, που συρρέει κατ' ιδέα με την πρώτη και δεν έχει κριθεί (ΟΛΑΠ 1110/82, ΑΠ 589/2022).

Συρροή : απάτη- υπεξαίρεση : φαινομενική συρροή (ΑΠ 1100/2022, 1320/2019)

Σωματεμπορία. Εμπορία ανθρώπων. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής εγκλημάτων. Οι διατάξεις του άρθρου 323 Α παρ. 1 , 2, 3 α , 5 στ νΠΚ προ της τροποποίησής τους με άρθρο 69 Ν 4855/2021, είναι **επιεικέστερες** από τις αντίστοιχες του άρθρου 351 παρ. 1 , 2, 4 δ πΠΚ ως προς το πλαίσιο της απειλούμενης ποινής (ΑΠ 967/2022).

Τεκμήριο αθωότητας. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, **δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως** της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., **εκτός εάν** συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ' του Κ.Ποιν.Δ.(ΑΠ 417/2020). Έννοια δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει

το τεκμήριο της αθωότητας και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας (*ΑΠ 949/2022, 757/2022*).

Απόρροια του τεκμηρίου αθωότητας είναι η αρχή της επιείκειας προς τον κατηγορούμενο, η οποία επιβάλλει το δικαστήριο εν αμφιβολία να αποφανθεί υπέρ του κατηγορουμένου (in dubio pro reo). Η παραβίαση του τεκμηρίου αυτού επάγεται, πέραν της αναιρέσεως της αποφάσεως για έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, οπότε ιδρύεται και ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α', σε συνδυασμό με το προπαρατεθέν άρθρ. 171 παρ. 1 στοιχ. δ', ΚΠοιν.Δ. λόγος αναιρέσεως (*ΑΠ 1067/2022, 789/2022, 379/2018*).

Ήδη το τεκμήριο αθωότητας καθιερώθηκε και στην εσωτερική έννομη τάξη με τη διάταξη του άρθρου **178 παρ. 3 του νέου ΚΠΔ**, κατά την οποία οποιαδήποτε αμφιβολία περί της ενοχής είναι προς όφελος του κατηγορουμένου ή του υπόπτου (*ΑΠ 333/2022*).

Το, κατ' άρθρο 6 παρ. 2 της Ε.Σ.Δ.Α., **τεκμήριο αθωότητας**, έχει **διττή φύση**. Αποτελεί, κατά **την αντικειμενική του** όψη, γενική αρχή της ποινικής διαδικασίας ή αλλιώς **διαδικαστική εγγύηση στην ποινική δίκη υπέρ του κατηγορουμένου**, η οποία υποχρεώνει τα όργανα της ποινικής διαδικασίας να την παρέχουν, χωρίς να είναι προκατειλημμένα, ως προς το αποτέλεσμα της και, παραλλήλως, **είναι υποκειμενικό διαδικαστικό – δικονομικό του δικαίωμα, που αποσκοπεί στην προστασία των δικαιωμάτων υπεράσπισης**, αλλά και στην προστασία της προσωπικότητάς του, δηλαδή της τιμής και της υπόληψής του και εν τέλει της εικόνας του στην κοινωνία, ως αθώου (*ΑΠ 1168/2022*)

Η ισχύς του τεκμηρίου φθάνει μέχρι την απόδειξη της ενοχής του κατηγορουμένου. Πριν από το στάδιο αυτό, η πρόωρη απόδοση ενοχής από τις **δικαστικές αρχές που ερευνούν ή δικάζουν την υπόθεση**, οι οποίες **οφείλουν να το πράττουν**

αμερόληπτα και να θεωρούν το αποτέλεσμα της δίκης ανοικτό, συνιστά κατάφωρη παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Ε.ΣΔ.Α. (*ΑΠ 1168/2022*).

Από το τεκμήριο αθωότητας απορρέει ο κανόνας του άρθρου **178 παρ. 2 του ΚΠοινΔ**, **για αυτεπάγγελτη έρευνα** από τους εισαγγελείς και τους δικαστές της ενοχής ή αθωότητας του κατηγορουμένου Έτσι, ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να υποστεί δυσμενείς συνέπειες από μόνη την αδυναμία του να αποδείξει τους ισχυρισμούς του, **η δε σιωπή του** δεν μπορεί κατ' αρχήν να αποτελέσει βάση για την συναγωγή επιβαρυντικών συμπερασμάτων για τον ίδιο. Επομένως, δεν μπορεί να υποχρεωθεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία, για τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται, ο δε εισαγγελέας και ο δικαστής δεν επιτρέπεται να θεωρήσουν αναπόδεικτα ή να απορρίψουν τους ισχυρισμούς του, με την αιτιολογία πως **δεν ανταποκρίθηκε στο βάρος απόδειξης της αλήθειας αυτών**, χωρίς όμως τούτο να σημαίνει και υποχρέωσή τους να αποδεχθούν, δίχως άλλο, ως βάσιμους τους ισχυρισμούς του, αν αυτοί δεν επιβεβαιώνονται από το αποδεικτικό υλικό, που αυτεπαγγέλτως και επιμελώς συλλέγεται (*ΑΠ 1168/2022*)

Πάντως, κατά την νομολογία του Ε.Δ.Δ.Α., πράγματι **είναι ανεπίτρεπτη η συναγωγή της ενοχής από την σιωπή του κατηγορουμένου**, εφόσον, όμως, δεν υπάρχουν άλλες αποδείξεις, ικανές να θεμελιώσουν μία ισχυρή υπόνοια ενοχής, οι οποίες να δικαιολογούν την απαίτηση μιας εξήγησης εκ μέρους του **ενώ, αντίθετα, αν η κατηγορία στοιχειοθετείται με ικανές αποδείξεις, η συναγωγή επιβαρυντικών συμπερασμάτων από την σιωπή του, δεν ισοδυναμεί με μετάθεση σε αυτόν του βάρους απόδειξης και δεν προσβάλλει το τεκμήριο αθωότητας.** (*ΑΠ 1168/2022*)

Τοκογλυφία. Διαχρονικό δίκαιο. Κατ' επάγγελμα τέλεση δε θεωρείται ότι πράττει ο δράστης τοκογλυφίας, όταν ενεργεί τοκογλυφικές πράξεις κατ' επανάληψη με σκοπό

να ποριστεί από αυτές εισόδημα. Τούτο δε συμβαίνει **στο κατ' εξακολούθηση έγκλημα**, γιατί ενυπάρχει το στοιχείο της επανειλημμένης τέλεσης ενός και του αυτού εγκλήματος, αλλά και όταν τελεί μία πράξη, αλλά από την τέλεση αυτής, ενόψει και της διάρκειας και των λοιπών περιστάσεων που τη συνοδεύουν προκύπτει η επιδίωξη πορισμού εισοδήματος βάσει σχεδίου (*ΑΠ 952/2022, 1586/2016, 652/2010*).

Υλική αρμοδιότητα δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Η εξουσία του **δευτεροβαθμίου δικαστηρίου προς εκδίκαση εφέσεως** στηρίζεται αποκλειστικώς και μόνο στο γεγονός ότι η υπόθεση εισήχθη πρωτοδίκως στο κατά την εισαγωγή της αρμόδιο δικαστήριο, η έφεση κατά των αποφάσεων του οποίου υπάγεται σ' αυτό και δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι, είτε ο κατηγορούμενος απέκτησε μεταγενεστέρως, κατά νομοθετικό χαρακτηρισμό ή επαγγελματική εξέλιξη, ορισμένη ιδιότητα, είτε **η πράξη χαρακτηρίσθηκε από το νομοθέτη άλλως**, εν συνδρομή του οποίου, κατά το χρόνο τελέσεως της αξιόποινης πράξεως ή κατά το χρόνο της εκδικάσεώς της σε πρώτο βαθμό, η υπόθεση θα ανήκε σε άλλο δικαστήριο και μετά από άσκηση εφέσεως στο αντίστοιχο διαφορετικό εφετείο. Επομένως, στην περίπτωση αυτή το εφετείο, στο οποίο υπάγεται το διαγνώσαν ορισμένη υπόθεση πρωτόδικο δικαστήριο, έχει εξουσία προς εκδίκαση της κατ' αποφάσεως του τελευταίου εφέσεως, εφόσον η υπόθεση αρμοδίως εισήχθη, **σύμφωνα με τα ισχύοντα κατά το χρόνο εισαγωγής** της στο πρωτόδικο δικαστήριο, τυχόν δε αντιθέτως κρίνοντας υπερβαίνει **αρνητικώς την εξουσία του** (*Ολ.ΑΠ 10/2005, ΑΠ 633/2022, 566/2013*).

Υπαναχώρηση από απόπειρα συνιστά **προσωπικό λόγο απαλλαγής** και θα πρέπει να οφείλεται σε εσωτερικούς λόγους, που πηγάζουν από τη συνείδηση του

δράστη και όχι σε λόγους εξωτερικούς, όπως αυτό συμβαίνει, προκειμένου περιβιασμού, οσάκις προβάλλεται αντίσταση εκ μέρους του θύματος ([ΑΠ 635/2022](#)).

Υπεξαίρεση. Στοιχεία νομοτυπικής υπόστασης. **Χρόνος τέλεσης** είναι αυτός, κατά τον οποίο ο υπαίτιος εκδήλωσε την πρόθεσή του για παράνομη ιδιοποίηση του ξένου πράγματος και ενσωμάτωσής του στην περιουσία του. Η κακουργηματική υπεξαίρεση δεν έχει αλλάξει με το νέο ΠΚ, όμως η διάταξη του παλαιού ΠΚ είναι επιεικέστερη ως προς την ποινή, διότι η νέα απειλεί σωρευτικά και χρηματική ποινή (ΑΠ 101/2022, 486/2020). **Κατ' εξακολούθηση** τέλεση. **Κατ' έγκληση** διωκόμενο αδίκημα με το νΠΚ. Εάν είχε υποβληθεί έγκληση από τον παθόντα ενόσω ίσχυε ο πΠΚ, δεν απαιτείται η υποβολή, απλής άλλωστε, δήλωσης συνέχισης, κατ' **άρθρο 464 νΠΚ** ([ΑΠ 817/2022](#)).

Υπεξαίρεση σε βάρος ΟΤΑ. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. **Η λογιστική μεταφορά** στον τραπεζικό λογαριασμό του δράστη συνιστά πράξη απόκτησης της κατοχής ([ΑΠ 587/2022](#)).

Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης. Η διάταξη του άρθρου 7 παρ. 3 Ν 4239/2014 δεν αναφέρεται στην αιτιολογία της απόφασης, όταν το δικαστήριο δεν διαπιστώνει υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, καθώς η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση **ότι πράγματι έχει διαγνωσθεί η υπέρβαση** της εύλογης διάρκειας της δίκης ([ΑΠ 758/2022](#), [589/2022](#), [33/2022](#)).

Υποστηρίζων την κατηγορία καλείται στη συζήτηση στον ΑΠ (ΑΠ 310/2022), εφόσον δεν απώλεσε την ιδιότητά του, ακόμη και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της απόφασης, καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως. (ΑΠ 592/2022).

Υποστηρίζων την κατηγορία -Απόλυτη ακυρότητα επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία στη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υφίσταται όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του οι όροι της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης για την παράσταση στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της κατηγορίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 66 του Κ.Ποιν.Δ., όταν παραβιάσθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως και υποβολής της κατά το άρθρο 68 του ίδιου Κώδικα (ΑΠ 1104/2022 616/2022).

Η δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας που **γίνεται για πρώτη φορά ενώπιον του εφετείου, χωρίς** δηλαδή να έχει προηγηθεί νομότυπη δήλωση τοιαύτης παράστασης **ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου** (ή δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής, εάν κατά το χρόνο εκδίκασης στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο ίσχυε ο προϊσχύσας ΚΠΔ), είναι μη νόμιμη και επιφέρει, εφόσον ο υποστηρίζων την κατηγορία δεν αποβληθεί από το δικαστήριο, **απόλυτη ακυρότητα** της διαδικασίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου **171 παρ.3** ΚΠΔ, που συνιστά τον προαναφερθέντα λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Α'ΚΠΔ (ΑΠ 1104/2022) .

Φοροδιαφυγή. Παραγραφή στα αδικήματα που τελέσθηκαν προ της 6/11/2020.

Αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων. Με το άρθρο 32 παρ. 4 του

N.4745/2020 εισήχθη λόγος υποχρεωτικής αναβολής της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα και υποχρεωτικής αναστολής της ποινικής διαδικασίας από τον ανακριτή το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο (ανεξαρτήτως της βαρύτητας του αδικήματος). *Συνακόλουθα τα φορολογικά αδικήματα που τελέστηκαν μέχρι τις 6 Νοεμβρίου 2020 υπάγονται στο σύνολο των διατάξεων του Ν.4174/2013, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με το Ν.4745/2020, με τη διευκρίνιση ότι ειδικά για την παραγραφή εφαρμόζεται το άρθρο 55 Α παρ.3 του Ν.4174/2013 ακόμα και μετά την κατάργηση του άρθρου 68 παρ.2 του Ν.4174/2013 με το άρθρο 92 του Ν.4745/2020 ((ΑΠ 782/2022 , ΑΠ 95/2022, ΑΠ 594/2021, ΑΠ 809/2021, 743/2020,810/2020).*

Αποδοχή εικονικών τιμολογίων. Για το χρόνο έναρξης της παραγραφής του πλημμελήματος αυτού, το οποίο έχει τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 4745/06-11-2020 , δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4745/2020, αλλά αυτές των άρθρων 21 παρ.10 του ν. 2523/1997 και 68 παρ.2 του ν. 4174/2013, **χρόνος δε έναρξης της παραγραφής αυτού, ορίζεται κατά την ευμενέστερη διάταξη του άρθρου 21 παρ.10 του ν. 2523/1997, η ημερομηνία θεώρησης του οικείου πορίσματος του φορολογικού ελέγχου από τον προϊστάμενο της αρχής που διενήργησε το έλεγχο (ΑΠ 782/2022).**

Φοροδιαφυγή **διά της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων** για ανύπαρκτες συναλλαγές. Στοιχεία νομοτυπικής υπόστασης. Για την μη τιμώρηση του κατηγορουμένου για το αδίκημα της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη της φοροδιαφυγής των παρ. 1 έως 4 του άρθρου 66 Ν 4174/2013, **θα πρέπει να έχει ασκηθεί ποινική δίωξη ή να έχει καταδικαστεί** για τις πράξεις αυτές (ΑΠ 908/2022).

Χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα. Νοούνται πράξεις *ήσσονος βαρύτητας*, οι οποίες, όμως προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια, όπως χειρονομίες ή θωπείες ή ψαύσεις του σώματος, όταν δεν εξικνούνται σε γενετήσια πράξη *(ΑΠ 635/2022)*.

Χρέη προς το Δημόσιο. Έγκλημα, *όχι τελεσθέν κατ' εξακολούθηση*, αλλά *ιδιότυπο αθροιστικό, άπαξ τελεσθέν*, με χρόνο τέλεσης την συμπλήρωση τετραμήνου από το χρόνο ταμειακής βεβαίωσης (από και με την οποία η σχετική αστική αξίωση γίνεται ληξιπρόθεσμη) του μερικότερου χρέους με τη χρονικά εγγύτερη ταμειακή βεβαίωση προς τη σύνταξη του συνοδεύοντος την αίτηση για άσκηση της ποινικής δίωξης οικείου πίνακα χρεών· τα χρέη με τις προγενέστερες ταμειακές βεβαιώσεις συσσωματώνονται σε ένα και μόνο αθροιστικό χρέος· ο χρόνος βεβαίωσης του χρέους συνιστά ατομική διοικητική πράξη. **Άρθρο 469 ΠΚ**· **δεν συμπεριλαμβάνονται και δεν υπολογίζονται** για τον προσδιορισμό της ευθύνης του προσώπου τα χρέη από τα τυποποιούμενα στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας αδικήματα και ως προς αυτά η πράξη της μη καταβολής των χρεών αυτών στο Δημόσιο, ως αδίκημα του άρθρου 25 παρ. 1 του Ν. 1882/1990), *έχει καταστεί ανέγκλητη (ΑΠ 432/2022 και αντίθ. μειοψηφία, 96/2022, 343/2020)*.

Μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο. Τα ποσά που αποτελούν το αποκομισθέν ή το επιδιωχθέν προϊόν των φορολογικών παραβάσεων, αποκλείονται πλέον από την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος του άρθρου 25 του ν. 1882/1990, δεδομένου ότι η μη καταβολή αυτών τυποποιείται ήδη ποινικά από το άρθρο 66 του ΚΦΔ *(ΑΠ 153/2022)*.

Αληθινή πραγματική η συρροή μεταξύ των αδικημάτων της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο και της λαθρεμπορίας, καθώς τα δύο εγκλήματα έχουν διαφορετικές νομοτυπικές υποστάσεις. Έτσι σε περίπτωση έκδοσης αμετάκλητης αθωωτικής ή καταδικαστικής απόφασης του ποινικού δικαστηρίου για την αξιόποινη (χρονικά πρότερη) πράξη της λαθρεμπορίας, δεν υφίσταται δεδικασμένο κατά την έννοια του άρθρου 57 του ΚΠΔ, για την (δεύτερη χρονικά) πράξη της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, ακόμα και αν η τελευταία αφορά το πολλαπλό τέλος που καταλογίστηκε ως κύρωση λόγω της λαθρεμπορίας, γιατί δεν υπάρχει ταυτότητα πράξης. Συμβατή η ερμηνεία αυτή με τις διατάξεις του 7^{ου} Πρωτοκόλλου ΕΣΔΑ και του ΔΣΑΠΔ. Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης. Εκπλαγίου παραβίαση ([ΑΠ 589/2022](#)).

Ψευδής βεβαίωση και Ν 1608/1950. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. **Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές των εγκλημάτων** της απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισηχθήσαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. **Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ**, αφού

προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται **μετά είκοσι έτη**. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, **αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής (ΑΠ 1035/2022)**.

Ψευδής κατάθεση. Η διάταξη του άρθρου 224 παρ. 1 νΠΚ (ψευδής κατάθεση) είναι **επιεικέστερη** της αντίστοιχης του προϊσχύσαντος ΠΚ (ψευδορκίας μάρτυρα). Στοιχεία νομοτυπικής μορφής της ψευδούς κατάθεσης (ΑΠ 481/2022).

Ψευδής κατάθεση. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. **Η αρμοδιότητα της αρχής**, ενώπιον της οποίας δίδεται η κατάθεση, αποτελεί συστατικό στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως του αδικήματος της ψευδούς καταθέσεως, θεωρείται δε ως αρμόδια αρχή και εκείνη ενώπιον της οποίας είναι δυνατόν, κατά διάταξη νόμου, να γίνει κατάθεση κάποιου, η οποία μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως έγκυρο αποδεικτικό μέσο από αρχή, που είναι και αυτή αρμόδια προς διάγνωση κάποιας διαφοράς (**διπλή αρμοδιότητα της αρχής**). (ΑΠ 688/2022)

Ψευδής καταμήνυση. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής της ψευδούς καταμήνυσης. Το έγκλημα είναι τελειωμένο μόλις περιέλθει η μήνυση ή η έγκληση στην αρχή ή γίνει ανακοίνωση σ' αυτήν, ανεξάρτητα εάν στην συνέχεια ασκήθηκε ή όχι ποινική δίωξη κατά του μηνυομένου –εγκαλούμενου (ΑΠ 631/2022, 621/2022, 590/2022, 332/2020, ΑΠ 301/2020). **Επιεικέστερη η διάταξη** του άρθρου 229 παρ. 1 προϊσχύσαντος ΠΚ (ΑΠ 631/21022, 621/2022, 616/2022).

Ψευδής καταμήνυση. -580 νΚΠΔ, 585 πΚΠΔ – Δικαστικά Έξοδα. Η κρίση του εισαγγελέα πρωτοδικών, κατά **την αρχειοθέτηση** της σχετικής μήνυσης, περί απαλλαγής του μηνυτή από την καταβολή δικαστικών εξόδων κατά τη διάταξη του άρθρου 585 του προϊσχύσαντος ΚΠΔ, , **δεν δεσμεύει** το Δικαστήριο ως προς τη **μη ύπαρξη δόλου** στο πρόσωπο του κατηγορουμένου **για ψευδή καταμήνυση** (ΑΠ 621/2022, 241/2015).

Αθήνα 31/10/2022 .

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΖΗΣΗΣ